● 2021 гъэм дыгъэгъазэм (декабрым) и 18, щэбэт ● Тхьэмахуэм щэ къыдокІ ● И уасэр зы тумэнщ ● adyghe@mail.ru Nº151 (24.277)

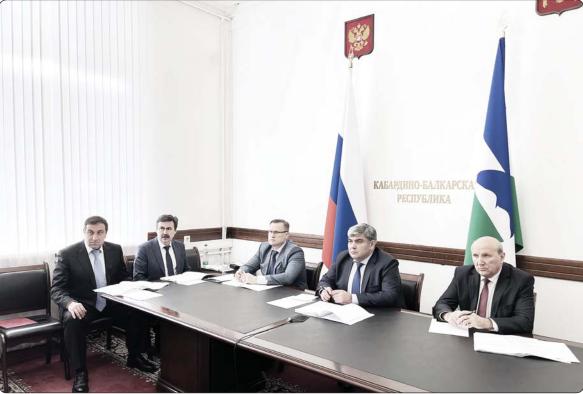
Къэбэрдей-Балъкъэрым и Іэташхьэ Кіуэкіуэ Казбек видеозэпыщІэныгъэ Іэмалхэр къигъэсэбэпу хэтащ Наркотикым пэщіэтынымкіэ къэрал комитетым и зэlущІэм. Ар иригъэкіуэкіащ УФ-м и къэрал кіуэці іуэхухэмкіэ министр, полицэм и генерал Колокольцев Владимир.

ЗЭІУЩІЭМ щытепсэлъыхьащ наркотикымрэ абы и лІэужьыгъуэу щхьэр зыгъэутхъуэхэмрэ хабзэм къемызэгъыу зыщэкъэзыщэхухэм я Іуэхур къызэпыудынымкІэ екІуэкІ лэжьыгъэм кърикІуахэм. Министрым и псалъэхэм къызэрыхэщамкІэ, шІышылэ - жэпуэгъуэ мазэхэм къриубыдэу хабзэхъумэхэм къыщіагъэщащ а Гуэху мыщхьэпэмкіэ ящіэ сатум сом мелуан 400 къызэрыпэкіуар.

Къызэхуэсахэр тепсэлъыхьащ хабээм къемызэгъыу зэрагъэкІуэкІ наркотикым къит хэхъуэм пыщІа Іуэхухэми зэрызихъуэжам, банкыр хэмыту бжыгъэ активхэмрэ криптовалютэ операцэхэмрэ къызэрагьэсэбэпым. Мы Іуэхум пэщІэтынымкІэ сэбэп хъунущ 259-нэ федеральнэ законыр. «ДяпэкІэ уголовнэ законодательствэм зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэн хуейщ наркотикым къыпэкІуэ фейдэуэ бжыгъэ актив ящІахэр къэтхьэкъуным теухуауэ», - къыхигъэщащ Колокольцевым.

Нэхъыщхьэу къыхагъэщахэм ящыщщ наркологие ІэнатІэм и лэжьыгъэр егъэфІэкІуэныр. Медицинэ ІуэхущІапІэхэр лабораторэ ІэмэпсымэхэмкІэ къызэрызэрагъэпэщыпхъэр Іащ, химико-токсикологие къэ-

Наркотикым зэрыпэщІэтыну Іэмалхэр ягъэбелджылы

хутэныгъэхэр щрагъэкlуэкlын щІэблэр наркотикым демыгъэщІыналъэ референс-центрхэр хьэхыным нэхъ набдзэгубкъызэІухын зэрыхуейри къыхагъэщащ.

Комитетым хэтхэм гулъытэ къалэн нэхъыщхьэр хуащІащ къыдэкІуэтей жьыщІэхэм я узыншагъэр нар-

дзаплъэу кІэлъыплъын зэры-

котикым щыхъумэнырщ», жиlащ министрым.

- Псоми фІыуэ къыдгурыІуэн хуейм. «ЩІыналъэ псоми я хуейщ, хабзэм къемызэгъыу ныб- наркотикыр зэрагъэкІуэкІыу СЫТ хуэдиз щІэпхъаджагъэ

къыщІэдгъэщми, зэрымащІэр. ЩІалэгъуалэм наркоманием хуиІэ щытыкІэм зегъэхъуэжын, абы зэребэнын гупсысэ яхэлъхьэн хуейщ, - дыщ Іигъуащ Колокольцевым.

Къэбэрдей-Балъкъэрым зи ныбжьыр балигъыпІэ нэмысахэм щадэлажьэ центри 156рэ итщ, щІалэгъуалэ зэгухьэныгъэу - 8, волонтёр зэщІэхъееныгъэу - 9, фейдэ къегъэщІыным пымыщІа организацэу - 1 (Волонтёр Іуэхум зегъэужьынымкІэ ресурс центр), абы и къудамэу 12 щолажьэ. Апхуэдэуи ди хэгъэгум наркотикым пэщІэтынымкІэ, ар зэрамыхьэнымкІэ щІыналъэ программэхэр щыІэщ.

КъБР-м Наркотикым пэщІэтынымкІэ и комиссэм и зэІущІ у дыгъэгъазэм и 1-м екІуэкІам КІуэкІуэ Казбек ЦІыхухэр егъэджэнымкіэ, щіэныгъэмрэ шІалэгъуалэм я ІуэхухэмкІэ министерствэмрэ Граждан жылагъуэ ІуэхущІапІэхэм ядэлэжьэнымрэ лъэпкъ ІуэхухэмкІэ министерствэмрэ къалэн ящищ ащ наркотикым пэщІэтыным теухуа лэжьыгъэ егъэкіуэкіыным щіалэгъуалэ нэхъыбэ къыхашэну.

КЪЭБАРТ Мирэ.

Псапэ зыщІэхэм мылъкур мэбагъуэ

бек яlущlащ «lуэху гуапэхэм я фон- ядоlэпыкъу. дым» хэт хьэрычэтыщІэхэм.

мыдэу аоы хуэныкъуэхэм. Зи узыншагъэ зэфІэгъэувэжын хуейхэм, сомыншагъэм и гугъуехь зытелъхэм куэдрэ защіэвгъэкъуащ фи Іуэхур къызэрыунэхурэ. Иужьрей илъэситІыр хьэлъэу екІуэкІащ, узыфэ зэрыціалэм ціыхухэр зэхэзедзэн ищіащ. Іэмал зимыІэ дохутырхэм сэбэп фахуэхъуну гукъэкІ фщІащ, узым зэрызыщахъумэ Іэмэпсымэхэр, ерысфакъуоувэ, фадоІэпыкъу, щытыкІэ гугъум къывош! «Тхьэм фигъэпсэу!» къеблэгъахэм.

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я гъэтІылъыгъэ фондым теухуауэ къэпсэлъащ Прави-Фондым щахъумэ мылъкур трагъэкІуадэ хуэмыщІауэ псэухэм, щытыкІэ гугъум итхэм, зи узыншагъэр екІэкІуахэм. ЦІыхухэм зыкъызэрыхуа-

КъБР-м и Ізтащхьз Кіуэкіуз Каз- гъазэ щхьэусыгъуэм елъытауэ,

- Илъэс къэс апхуэдэ дэІэпыкъуныгъэхэм хухэтхырт сом мелуан 30-м - Гулъытэ ялъывогъэс псом хуэ- щ игъу. Мы гъэм фондым и мылъкум хэдгъэхъуащ икіи сом мелуан 65-м нэдгъэсащ, - жиІащ Мусуковым.

> КъБР-м и Іэтащхьэм къыхигъэщащ хьэрычэт Іуэхум техуэ налогыр республикэм и мылъкум хэлъхьэныгъэ зэрыхуэхъур.

- Республикэм и бюджетыр сом ме-Абы щыгъуэми зи унэ екlуэлlэжыну ларди 6-кlэ нэхъыбэ зэрыхъуам теухуа дэфтэрыр Парламентым едгъэхьащ дыгъуасэ. Худэчых зиІэхэм дазэрыдэlэпыкъу мылъкум сом мелуан къыхэр яхуевгъэшащ. ЦІыхухэм 200-кІэ хэдгъэхъуащ. Илъэс кІуам дијам нэхърэ ар проценти 142-кіэ нэхъыбэщ. А дэІэпыкъуныгъэр сом вжызоІэ, - захуигъэзащ Іэтащхьэм мелуани 180-кІэ ежьауэ щытащ, нобэ сом мелуан 608-рэ мэхъу, - жиІащ Правительствэм и УнафэщІым.

КъБР-м и Іэтащхьэм зэіущіэм щіэсхэм ягу къигъэкІыжащ лышх узыфэр тельствэм и Унафэщ І Мусуков Алий. зыпкърыт Иванько Димэ хущхъуэ уасэу сом мелуанрэ мин 600-рэ иритыну иджыблагъэ зэрыжи ар:

(КІ эухыр 2-нэ нап.)

Махуи къэнэжар

ПщІэ зыхуэтщІ щІэджыкІакІуэ лъапіэхэ! 2022 гъэм и япэ илъэс ныкъуэм ди газетыр зыІэрыхьэну хуейхэм абы щытрадзэну палъэр дыгъэгъазэм и 23-м еух.

«Адыгэ псалъэм» тедзэным феужьэрэкІыну, иужь дыдэ махуэхэм нэвмыгъэсыну фыкъыхудоджэ. Ди ныбжьэгъу пэжу адэкІи фыкъэнэну, дунеймрэ лъэпкъымрэ ехьэлІа Іуэхугъуэ нэхъыщхьэхэм анэдэлъхубзэмкіэ къыдэкі газет закъуэмкІэ зыщывгъэгъуэзэным къы-

пыфщэну фыхуеймэ, фигу къыдо-гъэкlыж «Адыгэ псалъэм» мазихым и

унэм ныфхуахьынумэ - сом 724-рэ кІэпІейкІэ 80-рэ;

фэ езым пощтым къыще вфхыжынумэ - сом 660-рэ.

«Адыгэ псалъэм» щытевдзэ хъунущ КъБР-м пощт зэпыщІэныгъэхэмкІэ и управленэм и ІуэхущІапІэ псоми.

Ди индексыр П 5894.

ЗэІущІэхэр

Къэрал къулыкъущІапІэхэм

КъБР-м и Правительствэм

КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек хэтащ УФ-м и Правительствэм щіыналъэм зегъзужьынымкіз и комиссэм и президиумым и зэгущгэм

конференц Іэмалкіэ хэтащ УФ-м и вице-премьер Хуснуллин Марат иригъэкіуэкіа, Правительствэм щіыналъэм зегъэужьынымкіэ и комиссэм и президиумым и зэіущіэм. Къызэхуэсахэр абы щытепсэлъыхьащ «ПсэупІэхэмрэ къалэ гъащіэмрэ» лъэпкъ проектыр гъэзэщіа зэры-

ЗЭІУЩІЭР къыщызэІуихым, Хуснуллин Марат жи-Іащ 2021 гъэм и кіэм псэупіэ ухуэныгъэхэм зэрызаубгъуар, федеральнэ бюджетым абы хухигъэкla мылъкур мыхьэнэ иІэу къызэрагъэщхьэпэр, къалэшхуэхэм я гъуэгухэр зыхуагъэувыжа палъэм и пэ къихуэу зытетыпхъэ мардэм зэрынагъэсар. Хуснуллиным къыхигъэщащ ухуэныгъэхэр нэхъ лъапІэ зэрыхъур Іуэхур зылъахъэ щхьэусыгъуэхэм я нэхъыщхьэу зэрыщытыр. Абыхэм ящыщщ дуней псом ахъшэм и уасэм зэрыщык Іэрыхур, лэжьыгъэм ирахьэлІэхэр нэхъ лъапІэ зэрыхъуар, ахэр къыщыщІагъэкі Іуэхущіапіэ куэд пандемием и зэранкіэ зэрымылажьэр, узыхуейр зы щІыпІэм ипшу адрейм и чэзум нэбгъэсынри тыншу зэрыщымытыр.

ЗэІущІэм къыщыпсэлъахэщ Правительствэм и УнафэщІым и къуэдзэ Чернышенкэ Дмитрий, ухуэныгъэ Іуэхухэмрэ ЖКХ-мкІэ министр Файзуллин Ирек, экономикэ зыужьыныгъэмкІэ министр Галкин

Сергей, щІыналъэ унафэщІхэр.

Къэбэрдей-Балъкъэрым дызэрыт илъэсым къриубыдэу щатыну я мурадщ псори зэхэту метр зэбгъузэнатіэ 513-м нэс псэупіэ. Щіышылэмрэ щэкіуэгъуэмрэ я зэхуакум псори зэхэту ята псэупіэхэм

КъБР-м и Ізтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек видео- къызэщіаубыдэ метр зэбгъузэнатізу 429,6-рэ. Ар блэкІа илъэсым еплъытмэ, проценти 105,8-м нос. Ухуэныгъэ езыгъэкІуэкІ ІуэхущІапІэхэм унэ 32-рэ зэфlагъэуващ. 2022 гъэм ятыну загъэхьэзыр метр зэбгъузэнатіэ 530-рэ хъу псэупіэхэр.

2022 гъэми пащэнущ псэупіэщіэхэм я инфраструктурэм зезыгъэужь ухуэныгъэ лэжьыгъэхэм. Республикэм и бюджетым щыщу сом мелуан 50-м шІигъу хухагъэкІащ Налшык хыхьэ Искож хьэблэм и гъуэгухэр зэрагъэпэщыжын щадзэн егъэк/уэк/ыпхъэ инженер лэжьыгъэхэм.

2022 гъэм Налшык къалэ и КъуэкІыпІэ лъэныкъуэм хыхьэ унэхэр псыкІэ къызэзыгъэпэщыну къудамэхэм зыщрагъэукъуэдииным сом мелуан 570-рэ хуаутІыпщынущ. Апхуэдэу инфраструктурэм зыщІагъакъуэмэ, 2025 гъэм ирихьэлізу Къуэкіыпіз лъэныкъуэм псэупіэу метр зэбгъузэнатіи 170-м нэсым зышрагъэукъуэдиифынущ.

Федеральнэ бюджетым къыхэкІыу дызыхуэкІуэ илъэсым сом мелуани 198-м щ игъу трагъэк јуэдэнущ уней псэупіэхэр щаухуэ Налшык къалэ хыхьэ Белая Речкэ къуажэм щыщ Эркин Сёзен щІыпІэм и псы ижыпІэхэм.

2023 гъэм Мыщхъыдж хьэблэм псы зэрыкlуэну инженер ухуэныгъэхэмрэ псы ижыпІэхэмрэ трагъэкІуэдэну я мурадщ сом мелуани 128-м щІигъу, Хьэсэней и щІыбагъым щаухуэ уней псэупіэхэм хуаутІыпщынущ сом мелуан 58-м щІ́игъу.

2024 гъэм псыр зэрыкіуэ инженер ухуэныгъэхэмрэ псы ижыпіэхэмрэ щіыным щелэжьынущ «Дубки-07», «Сосрыкъуэ» хьэблэхэм, абы трагъэкlуэдэнущ сом мелуан 95-м нэс.

(КІэухыр. ПэщІэдзэр 1-нэ нап.).

- Ар жысіа нэужь, щіалэ ціыкіум и анэр къэпсалъэри жиlащ сымаджэ хъуам траха теленэтыным и сэбэпкlэ, къыхахыну къабжа мылъкур зэрырикъуар. Апхуэдэу щыхъуакІэ, си унагъуэм и хэхъуэм къыхэкІа мылъкур щІалэ цІыкІум естыну щыжысІакіэ, а ахъшэр «Іуэху гуапэхэм я фондым» нэзгъэкіуэнуш, сабийм и узыншагъэр зэтегъэувэжынымк р хуэныкъуэ хъумэ, Іэрыдгъэхьэн хуэдэу, - жиІащ КІуэкІуэ

«Іуэху гуапэхэм я фондым» и кІэлъыплъакІуэ советым и секретарь Іэхъуэбэч Андзор фондыр къызэрыунэхуам, илэжьхэм тепсэлъыхьащ.

2020 гъэм мэлыжьыхым къзунэхуащ фондыр. Республикэм и Іэтащхьэм гупсысэр къыхилъхьэри, хьэрычэт инымрэ курытымрэ хэтхэм я мылъкукlэ къызэрагъэпэщащ. Пlалъэ кlэщlым къриубдэу фондым къыхэхъуащ икІи псапэ Іуэхухэм ятригуэшащ сом мелуан 47-рэ. Япэу фондым къихъуа сом мелуани 6-р хухэтхауэ щытащ узыфэ зэрыц алэм пэщіэт дохутырхэм: коронавирусым зэрызыщахъумэ фэилъхьэгъуэхэр, нэкlylулъхьэхэр, Іэлъэхэр яхуэтшащ. Узыфэм унэм щІиубыдат цІыху куэд. Сом мелуан 16 и уасэ ерыскъыхэкІ къэтщэхури, хуэныкъуэхэм яІэрыдгъэхьащ. Симеон Столпник и члисэм екІуалІэхэм сом мелуан дэІэпыкъуныгъэу еттащ, жијаш абы.

Іэхъуэбэч Андзор къыхигъэщащ республикэм и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек фондым захуигъазэу, хущхъуэ лъапіэ дыдэ кърыращэхун папщіэ мылъку

зыхузэхуахьэса Нэгъуей Іэдэм цІыкІу и Іуэхум сом мелуан 20 зэрыхилъхьар.

Къэпсэлъам жиlащ фондыр зэрыщы зэманым къриубыдэу ахъшэ ІэкІэ зэи зэрызэІэпамыхар. Іуэхуу ялэжьар банк ІуэхутхьэбзэкІэ зэфІагъэкІащ, дэтхэнэми щыхьэт техъуэ дэфтэрхэр, чекхэр щІыгъущ. Апхуэдэуи къыхигъэщащ фондым мылъку хэзылъхьа хьэрычэтыщ эхэм я ц эхэр къамыгъэлъагъуэмэ нэхъ къызэраштар, сыту жыпіэмэ, ар псапэ Іуэхуш.

- Фондым Іуэху хъарзынэхэр зэфІигъэкІащ. Иджыри ди мурадщ зыхуэдгъэувыжа къалэнхэм дытету, хуэныкъуэхэм зэрыхъукІэ защІэдгъакъуэу дыщыІэну, - жиІащ абы.

Хьэрычэтыщіэ-псапащіэхэм фіыщіэ яхуищіащ КІуэкіуэ Казбек. Зэчэнджэщу, зыгъэпіейтейхэмкіэ зэдэгуашэу зэдэлэжьэнуи зэригуапэр жиlащ.

КъБР-м и Іэтащхьэм я цІэ къриІуащ республикэм щыІэ волонтёр ныбжьыщІэхэми:

ФІыщіэ яхузощі гудзакъэ зиіэ, псапэ зыщіэ щіалэгъуалэм. Абыхэм хуэныкъуэхэм ахъшэкІэ зыщІагъакъуэркъым. атіэ хэкіыпіэрэ Іэмалу шыіэхэр къагъуэт, гупсысэу зрагъасэ. Ди волонтёр ныбжьы-

щІэхэрщ къыхэзылъхьар иджыблагъэ ежьа «ХъуэпсапІэхэм я псей» Іуэхур.

КІуэкІуэ Казбек «Іуэху гуапэхэм я фондым» хэтхэм яжријащ зэјущјэ нэужьым, ціыкіухэм я хъуэпсапіэхэр зратха письмо зэпэщимэхэм щыщ псейм къыф ахрэ, Илъэсыщ в къэблагъэм сабий ягъэгуфІэмэ зэригуапэр.

ГУГЪУЭТ Заремэ.

Къуажэ пхыдзахэри зэпащІзу

сей Федерацэм и Президентым и полномочнэ ліыкіуэу Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ щіыналъэм шыІэ Чайкэ Юрий цІыхухэм ядригъэкІуэкІа зэпсэлъэныгъэм.

ПОЛПРЕДЫМ и хэщіапіэм видеозэпыщіэныгъэ ІэмалхэмкІэ псэлъащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и Дзэлыкъуэ щіыналъэм хыхьэ Сэрмакъ къуажэм дэсыр. Ар щізупщіащ Зольскэ - Совхознэ - Сэрмакъ жылэхэр зэпызыщІэ гъуэгур зыхуей щІыхуамы-

Къаlэта Іуэхум и жэуапу, КІуэкІуэ Казбек Чайкэ Юрий щыгъуазэ ищІащ къуажэдэсым зи гугъу ищІа автомобиль зекІуапІэм и зэгъэпэщыжыныр 2022 гъэм гъуэгуухуэ лэжьыгъэу ирагъэкІуэкІынухэм зэрыхагъэхьар, а Іуэхум хуэгъэзауэ сом мелуан 55-рэ къыхуаутІыпщын зэрыхуейм ехьэлІауи къэралым зэгурыіуэныгъэ зэрыращіыліар.

Километри 5,6-рэ зи кlыхьагъ гъуэгур къызыхуэтыншэу зэрагъэпэщыжынущ «ФІагъ лъагэ зиІэ гъуэгу шынагъуэншэхэр» лъэпкъ проектым хыхьэу. Автомобиль зекІуапІэм иращІылІэну лэжьыгъэхэм щыщу, къуажэхэм лъэс зекІуапІэщІэхэр щыпхашынущ, автобус къзувыІэпІэхэр къыщагъэщІэрэщІэ-

жынущ, гъуэгу Іуфэ нагъыщэхэр щагъэувынущ. НэхъапэІуэкІэ Дзэлыкъуэ районым къыщагъэ-щІэрэщІэжащ Псынэдахэ - Дзэлыкъуэдэс - Дженал -Къармэхьэблэ щІыналъэ мыхьэнэ зиІэ, километр 11,5-рэ зи кІыхьагъ гъуэгур.

ЛУЦЭ Сулът ан.

КъэкІуэну илъэсым и бюджетым къыщ Гагъу

КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек иригъэкіуэкіащ илъэс дызыхуэкіуэм республикэм и бюджетыр зыхуэдэнур щызэпкъраха зэјущіэ.

АБЫ хэтащ КъБР-м и Правительствэм и Унафэщ **Мусуков Алий**, КъБР-м узыншагъэр хъумэнымкlэ и министр **Къалэбатэ Рустам**, КъБР-м егъэджэныгъэмкіэ, щіэныгъэмрэ щіалэгъуалэм я іуэхухэмкіэ и министр Езауэ Анзор.

Зэхыхьэм къызэрыщыхагъэщамкІэ, КъБР-м и Парламентым япэщІыкІэ къыщыхалъхьар республикэм и бюджетыр илъэс къакІуэм сом мелард 46-рэ хъууэ зэрыщытынум теухуа проектырт, абы япэ къеджэгъуэуи хэплъакІэт. 2022 гъэм и республикэ бюджетым теухуа законым и проекту етІуанэ къеджэгъуэу мыгувэу зыхэплъэнум къыхалъытэжащ къэрал бюджетым щыщу дызэрыт илъэсым и щэкІуэгъуэ мазэм щІыналъэм къыхущІагъужа мылъкури. Мусуков Алий зэрыжиlамкlэ, илъэс къакlуэм и бюджет зэхалъхьэр сом мелард 52-м щ игъунущ, школхэр къызыхуэтыншэу зэгъэпэщыжыным хуэунэтІа къэрал программэу мы зэманым зэхалъхьэм ипкъ иткі в къратыну мылъкур хэмыту. А программэм хагъэхьэну я мурадщ илъэсит гъунэгъум курыт школ 50 республикэм щызэрагъэпэщыжыным ехьэлІа лэ-

КІуэкІуэ Казбек къыхигъэщащ хущхъуэ пщІэншэу иратыну хуитыныгъэ зијэхэм ахэр яјэрыгъэхьэныр ціыхухэм я дежкіэ мыхьэнэшхуэ зиіэ къалэн нэхъыщхьэхэм зэращыщыр. 2022 гъэм и щІыналъэ бюджетым абы трагъэкlуэдэн папщlэ щаубзыхуа сом мелуан 400-м нэмыщІ, Къэбэрдей-Балъкъэрым и Іэтащхьэм пщэрылъ зэращищІам ипкъ иткІэ, абы хухахынущ иджыри сом мелуан 200, илъэсым къриубыдэуй а мылъкум иджыри сом мелуан 73-рэ халъхьэну я мурадщ.

Бюджетым теухуа законым зэхъуэк ыныгъэхэр хэлъхьэным щытепсэлъыхьым я лъым фошыгъуу хэлъыр зэпымыууэ къызэрапщытэ Іэмэпсымэхэмкіэ япэ лізужьыгъуэм хуэдэ фошыгъу уз зиіз сабийхэр къызэгъэпэщын Іуэхуми хэплъащ. А медицинэ Іэмэпсымэхэр сымаджэхэм пщІэншэу етыныр къэрал, щІыналъэ бюджетхэм зэрыщымыубзыхуам къыхэкІыу, унафэ къащтащ ахэр республикэ бюджетым щыщ мылъкукІэ къыхуащэхуну. Абы текІуэдэну сом мелуан 26-м щІигъур илъэс къакіуэм къыщыщіэдзауэ къыщалъытэнущ республикэ бюджетым.

КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек КъБР-м и Парламентым а махуэ дыдэм хуигъэхьащ «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм 2022 гъэм, апхуэдэу 2023, 2024 гъэхэм ятещІыхьа и республикэ бюджетым и ІуэхукІэ» законым и проектым халъхьэ зыхуэфащэ зэхъуэк ыныгъэхэр.

> КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущіапіэ.

Щэнхабзэ

Лэскэн щІыналъэм хыхьэ Аргудан къуажэм щыщ Іыхьэм хьэщхьэры узымк і эмардэ пыухык і а (карантин) щыгъэувыным теухуауэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Унафэ

гудан къуажэм и щІыналъэм хьэщхьэрыІуэ уз зыпкърыт щыІэу псэущхьэ наІуэ къызэращІам къыхэкІыу, «Ветеринарием и ІуэхукІэ» 1993 гъэм накъыгъэм и 14-м къа- хыну; Федеральнэ узым земыгъэубгъунымкІэ, абы и къежьапІэр гъэкІуэдынымкІэ, карантин щыгъэунэгъуэщ Імардэ пыухык ІахэмкІэ ветеринар хабзэхэр къэщтэным теухуауэ» УФ-м Мэкъумэш хозяйствэмкІэ и мищэкІуэгъуэм и 25-м къыдигъэкІа унафэ №705-м япкъ иткІэ икІи Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм ВетеринариемкІэ и управлением и vнафэшІым 2021 гъэм дыгъэгъазэм и 8-м къигъэхьа тхы- нэгъуэщ Іуэхугъуэхэр къыгъэ №38-02-06-1509-м тету, хьэщхьэрыlуэ узыр гъэкІуэдын мурадкіэ:

1. Лэскэн щІыналъэм хыхьэ пщІэ къамыубыдыну. Аргудан къуажэм и Лесная уэрамым тет унэ-лъапсэ №12-м хьэщхьэрыІуэ узым и къежьапІэр зэрыщыІэр къэгъэлъэгъуэн.

2. Унафэм и япэ Іыхьэм къыщыгъэлъэгъуа лъапсэм мардэ пыухыкІахэр (карантин) щыгъэувын, жьэкІэ къакІуэ Іуэхугъуэхэр Республикэм ВетеринариемягъэзэщІэнымкІэ хуитыныгъэ ямыІэу:

узыр зыхуэлъэ псэущхьэхэм емыІэзэну;

хьэщхьэры узыр къыщыхъеяуэ къалъыта лъапсэм, абы щыпсэухэм къищынэмыщіауэ, нэгъуэщі ціыхухэр рацэм и ветеринар къэрал Іэнатіэм и Іуэхущіапіэхэм я ІэщІагъэліхэр, узым и къежьапІэр гъэкІуэдыныр зи къалэнхэр хэмыту;

узыр зыхуэлъэ псэущхьэхэр, нэхъапэкІэ, махуи 179-м Налшык къалэ къриубыдэу, хьэщхьэрыІуэ узым зэрыпэщІэт вакцинэр №179-РГ зыхалъхьахэр хэмыту, псэу-

Лэскэн районым хыхьэ Ар- щхьэхэр щаук щІыпіэхэм яшэну;

> узыр зыхуэлъэ псэущхьэхэр а щіыпіэм ирашурэ нэгъуэщі щІыпІэ яшэну;

псэущхьэ лахэм я фэр тра-

узэщіакіуэ хъуну лізужьы-№4977-1-м, «ХьэщхьэрыІуэ гъуэхэм хагъэхьахэм ящыщу узыр зыхуэлъэ псэущхьэхэм ещэкІуэну.

3. ХьэщхьэрыІуэ узыр къывынымкіэ, щыіухыжынымкіэ, щежьам и гъунапкъэм и хъуреягъкІэ къегъэщІылІа метр 500-м пэіэщіэ защіыну гъэу-

4. Мардэ пыухык ахэр (канистерствэм 2020 гъэм рантин) къэщтэн мы унафэм и ещанэ Іыхьэм къыщыгъэлъэгъуа къуажэм Іуэхугъуэ щхьэхуэхэр щемыгъэкІуэкІыным теухуауэ:

узыр зыхуэлъэ псэущхьэхэм егъэщіыліа жармыкіэ, сату, зэрамыгъэпэщыну;

узыр зыхуэлъэ псэущхьэ Іэлхэр зоопаркым яшэн па-

5. Мы унафэм и 2-нэ, 4-нэ Іыхьэхэм къыщыгъэлъэгъуа Іуэхугъуэхэм хуагъэува мардэ пыухык ахэр (карантин) щы 1э-Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм ахэр Гухыжыным теухуа унафэ къыдигъэкІыху.

Къэбэрдей-Балъкъэр кІэ и управленэм хуэгъэувын хьэщхьэрыІуэ узыр гъэкІуэдыным хуэгъэзауэ зэфІэгъэкІыпхъэхэр Лэскэн муниципальнэ щІыналъэм щІыпІэ администрацэм щІыгъуу зэхилъхьэу игъэзэщІэну.

7. Мы унафэм къару егъуэт ямыгъэкІуэну, Урысей Феде- абы Іэ щыщ адза махуэм щегъэжьауэ.

> апхуэдэуи Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэ

КІУЭКІУЭ Казбек

2022 гъэм дыгъэгъазэм и 10

Лэжьапіэншэхэм ехьэліа къэрал политикэр

Къэбэрдей-Балъкъэрым щыпсэухэр лэжьапіэ Іэнатіэкіэ къызэгъэпэщыным хуэунэтіа къэрал политикэр гъэзэщіа зэрыхъум щытепсэлъыхьащ КъБР-м и Парламентым ЛэжьыгъэмкІэ, социальнэ политикэмрэ узыншагъэр хъумэнымкіэ и комитетым и зэіущіэ зыубгъуам.

Абы и лэжьыгъэм хэтащ КъБР-м и Парламентым и УнафэщІым и къуэдзэхэу Жанатаев Сэлимрэ Къардэн Муратрэ, КъБР-м и Парламентымрэ суд ІэнатІэхэмрэ я деж КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я ліыкіуэу щыіэ Дыщэкі Мадинэ, КъБР-м лэжьыгъэмрэ социальнэ дэ эпыкъуныгъэмк э и министр Асанов Алим, комитетым хэтхэр, ЦІыхубэр лэжьыгъэкІэ къызэгъэпэщынымрэ социальнэу хъумэнымкІэ республикэ центрым и къудамэу щІыналъэхэм щыІэхэм я унафэщІхэр, КъБР-м и Парламентым щыІэ ЩІалэгъуалэ палатэм хэт-

КъБР-м и Парламентым ЛэжьыгъэмкІэ, социальнэ политикэмрэ узыншагъэр хъумэнымкіэ и комитетым и унафэщі Къэжэр Хъусен зэlущІэр къыщызэlуихым къыхигъэщащ цІыхубэр лэжьыгъэкІэ къызэгъэпэщыныр экономикэм и нэхъ Іуэху гугъухэм ящыщу зэрыщытыр. Коронавирус узыфэ зызыубгъум кърикіуа дэкъузэныгъэ Іэмалхэм щытыкІэр нэхъри ирегъэкlакіуэ.

- Илъэс блэкlам еплъытмэ, лэжьапlэншэхэм я Іуэхур нэхъыфІ хъуащ, абы къыдэкІуэу иджыри Іуэхугъуэ зыбжанэ зэфІэгъэкІыпхъэщ. Нобэ фыкъыхудоджэ а унэтІыныгъэм ехьэлІауэ къытпэщылъ къалэнхэр зэпкърытхыну, - къыхигъэщащ Къэжэр Хъусен.

КъБР-м Лэжьыгъэмрэ социальнэ дэlэпыкъуныгъэмкіэ и министерствэм иригъэкіуэкі Іуэхугъуэхэм теухуауэ доклад нэхъыщхьэм къеджа Асанов Алим къыхигъэщащ 2020 гъэм и мэлыжьыхьым и 1-м къыщыщІэдзауэ коронавирус узыфэм зызэриубгъум къыхэкІыу лэжьапІэншэу зезыгъэтхахэм я бжыгъэр псынщІэу нэхъыбэ зэрыхъуар.

Илъэсым и пэшіэдзэм ирихьэліэу ціыхухэр зыщезыгъэтхахэм я бжыгъэр мин 74,2-р хъууэ щытащ. 2020 гъэм и пэщІэдзэм елъытауэ ар хуэдипщІкІэ хэхъуащ. Къэпсэлъам зэрыжи-Іамкіэ, дызэрыт илъэсым щытыкіэр зэпіэзэрыт хуэмурэ щохъуж.

2021 гъэм и мазэ 11-м къриубыдэу лэжьап э къалъыхъуэу лэжьыгъэкІэ къызэгъэпэщынымкІэ Іэнатіэхэм къекіуэліащ ціыху мин 34-м нэблагъэ – ар илъэс блэк ам нэхърэ процент 35кІэ нэхъ мащІэщ. ЩІышылэ - щэкІуэгъуэ лъэхъэнэм лэжьапІэншэу къалъытащ цІыху мин 18,7-рэ. Ар 2020 гъэм и апхуэдэ дыдэ палъэм еплъытмэ, хуэдиплікіэ нэхъ мащіэщ. Мы гъэм и щэкіуэгъуэм и кіэм ирихьэлізу лэжьапіэншэу зрагъэтхащ ціыху мин 12-м щіигъум. Абы къызэригъэлъагъуэмкіэ, зы Іэнатіэм ціыхуиплі поплъэ. Илъэс блэк ам а бжыгъэр 17-м нэблагъэу щытащ.

Асановыр къытеувы ащ «КъБР-м щыпсэухэр лэжьапіэкіэ къызэгъэпэщынымкіэ дэіэпыкъуэгъу хъун» къэрал программэм хыхьэу ягъэ-

защіэхэм. 2021 гъэм и щіышылэ - щэкіуэгъуэ мазэхэм ціыхухэр лэжьапіэкіэ къызэгъэпэщынымкіэ Іэнатіэм лэжьыгъэ къахуигъуэтащ ціыху мини 4,5-м. Ар лэжьапІэ къэзылъыхъуэу закъыхуэзыгъэзахэм я процент 15,4-рэ мэхъу.

ЛэжьапІэ къэзылъыхъуэхэмрэ ІуэхущІапіэхэмрэ зэрызэпащіэ іэмал нэхъыщхьэу щыіэр вакансиехэм я ярмаркэхэмрэ щрагъаджэ ІэнатІэхэмрэщ. 2021 гъэм и япэ мазэ 11-м ціыхухэр лэжьапіэкіэ къызэгъэпэщынымкіэ іэнатіэхэм апхуэдэ ярмаркэу 17 ирагъэкіуэкіащ. Абы хэташ лэжьапІэншэ е лэжьапІэ къэзылъыхъуэ ціыху 300-м щіигъу.

«Демографие» лъэпкъ проектым хыхьэ «Лэжьапіэ къэгъуэтынымкіэ ціыхухэм ядэ-Іэпыкъун» къэрал проектым ипкъ иткіэ 2021 гъэм къыщыщІэдзауэ цІыху щхьэхуэхэм я щІэныгъэр щыхагъэхъуэн Іэмалхэр къыхуагъуэт. Апхуэдэхэщ, лэжьапІэ къэзылъыхъуэхэу ІэнатІэм къекІуэлІахэр, илъэс 50-м щІигъуахэр, пенсэ кіуэгъуэм нэблэгъахэр, сабий кіэлъыплъу унэм щіэс ціыхубзхэр е лэжьыгъэ Іуэхукіэ ІэнатІэ хэхам емыпхауэ, ауэ лэжьыгъэм пэрыувэжыну хущІэкъухэу школым мыкІуа сабий зиІэхэр.

ЕджэнымкІэ тхыгъэхэр ирагъэхь «Работа в России» хъыбарегъащІэ-аналитикэ системэмкіэ. 2021 гъэм и дыгъэгъазэм ирихьэлізу а іэмалымкіэ я щіэныгъэм хагъэхъуащ е нэгъуэщі іэнатІэм хуеджащ цІыху 542-рэ.

Министерствэм и лэжьыгъэр зыхуэунэт а Іуэхугъуэхэм ящыщщ я узыншагъэм щыщІэныгъэ зиІэ цІыхухэм ядэлэжьэныр. Ахэр лэжьапіэкіэ къызэгъэпэщыныр мыхьэнэшхуэ зиіэщ. КъБР-м щыІэ Пенсэ фондым къызэритамкІэ, 2021 гъэм и накъыгъэм и 1-м ирихьэл эу республикэм щопсэу лэжьэфыну Іэмал зиІэ ныкъуэдыкъуэ 30700-рэ, абыхэм ящыщу 6205-р ІэнатІэ Іутщ. Мы илъэсым и щэкІуэгъуэм ирихьэлІэу хуэфэщэн лэжьапІэ къыхуагъуэтыну ціыхухи дежьыгъэкіз къызэгъэпэщынымкіз ізнатІэм зыкъыхуагъэзащ ныкъуэдыкъуэу 906-м, абыхэм ящыщу 863-р лэжьапІэншэу къалъыташ.

2021 гъэм нэгъуэщІ щІыналъэм лэжьапІэ къышыхуэгъуэтыным ехьэліауэ ціыхуищэм лэжьыгъэкІэ къызэгъэпэщынымкІэ ІэнатІэхэм нэблагъэм Іуэхутхьэбзэр къагъэсэбэпащ, нэгъабэ апхуэдэхэр зэрыхъуар 15-щ.

ЗэІущІэр зытеухуам нэхъ зэпкърыхауэ тепсэлъыхьащ Налшык къалэм, Прохладнэ, Іуащхьэмахуэ щІыналъэхэм щыІэ ЛэжьыгъэкІэ къызэгъэпэщынымрэ социальнэ дэІэпыкъуныгъэмкІэ республикэ центрым и къудамэхэм я унафэщіхэу Ерыжокъуэ Тимур, Иокерс Наталье, Мирзоев Замрат сымэ.

КъыдэкІуэу зэІущІэм хэтахэр къытеувыІащ республикэм щізупщіз нэхъ зыщиіз ізщіагъэхэм, зи узыншагъэм щыщІэныгъэ иІэхэр лэжьапіэкіэ къызэгъэпэщынымкіэ щыіэ вакансиехэм, лэжьапІэ къалъыхъуэу цІыхухэр нэщІыналъэхэм щІэкІуэм, нэгъуэщІ гъуэщІ шытыкІэхэми.

Я Іуэху еплъыкІэхэмкІэ зэдэгуэша нэужь зэІущІэм и лэжьыгъэм хэтахэм чэнджэщ зыбжанэхэр зэхагъэуващ, ахэр зыхуэгъэза Іэнатіэхэм папщіэ.

КъБР-м и Парламентым и пресс-ІуэхущІапІэ.

НыбжьыщІэ театрыр ирагъэфіакіуэ

КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек къипщытащ «Щэнхабээ ІуэхущІапІэхэр» щІыналъэ проектым хыхьэу, НыбжьыщІэ театрыр къызыхуэтыншэу зэгъэпэщыжыным теухуауэ 2020 гъэм ирагъэжьа лэжьыгъэхэр зэрекіуэкіыр.

ЛЭЖЬЫГЪЭХЭР щызэфІагъэкІын хуейуэ яубзыхуа пІалъэм и пэ иту йокІуэкІ - ар ятынущ 2022 гъэм шыщхьэуІу мазэм - Къэбэрдей-Балъкъэрым и къэралыгъуэр илъэси 100 зэрырикъур щагъэлъэпІэнум ирихьэлІэу.

Ухуэныгъэм нэхъапэм и а зэф эк ым хэпщ ык ыу хигъэхъуэнущ проектыщІэм - абы и фІыгъэкІэ унэм Іуэхугъуэ куэд щалэжьынущ. Иджы абы НыбжьыщІэ театрым теплъэгъуэхэр щигъэувурэ сабийхэм я махуэшхуэхэр, художественнэ выставкэхэр, зэхуэс щіэщыгъуэхэр щригъэкіуэкі хъунущ.

Театрым хыхьэ пэшхэм я кlуэцlыр зэрагъэпэщыжащ, и лъабжьэ дыдэм щыІэхэри хыхьэу. Инженер коммуникацэхэр, псыжапіэхэр зэрахъуэкіащ, унэр зэрагъэхуэбэну іэмэпсымэхэр щ рагъэшэну къапэщылъщ. Ухуак узхэм щхьэгъубжэ псори зэрахъуэк ащ. Залым иджырей Іэмэпсымэхэр щагъэувынущ, зэхыхьэшхүэхэр къыщызэрагъэпэщын папщіэ

Республикэм и Іэтащхьэм и унафэкІэ, НыбжьыщІэ театрым и унэм нэхъапэм иІа теплъэр яхъуэжынукъым, атІэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и сабий, ныбжьыщІэ творчествэм и центр хъунуш.

ТЕКІУЖЬ Заретэ.

ДифІ догъэлъапІэ

ЦІыхугъэр, напэр, пэжыр япэ изыгъэщу, ахэр зи гъуазэу, гъащ э джэлэсу дунейм тет ціыхур щіыналъэм, лъэпкъым, унагъуэм нэхъыжьыфІу уиІэныр фІыгъуэшхуэщ. «Нэхъыжь теlущіыкіыпіэщ», - жеіэ адыгэ псалъэжьым. Апхуэдэ унэтіакіуэу, ущиякіуэу Мэкъуауэхэ я лъэпкъым яіэщ Мухьэмэд Іэмырбий и къуэр. Аращ зи тхьэмадэ унагъуэм щызекІуэ адыгэ хабзэм и къежьапіэр, лъэпкъ нэмысым и хъумакІуэр, абы илъ акъылым и купщіэр, пщіэм и лъагапіэр. Куэд зылъэгъуа, куэд зыщІэ а нэхъыжьыфІым и ныбжьыр мы махуэхэм илъэс 80 ирокъу.

МЭКЪУАУЭ Іэмырбий Аруан шІыналъэм хыхьэ Псыгуэнсу адыгэ къуажэм 1941 гъэм дыгъэгъазэм и 18-м къыщалъхуащ. Ар къыщыхъуащ лъэпкъ хабзэрэ Мухьэмэд гъащіэщіэр гурэ псэкіэ къэзыщтахэм ящыщащ. Ар жылэм щызэхыхьа хозяйствэм япэщінкіэ учётчикыу, иужькІэ губгъуэ бригадэм я пашэу илъэс куэдкІэ щылэжьащ. Унагъуэри колхоз лэжьыгъэри зэдихьащ Мухьэмэд и щхьэгъусэ Сурэтхъани (ар Семэнхэ япхъут). А лъэхъэнэм зэрыхабзэрати, бын яІэ-ямыІэм емылъытауэ, бзылъхугъэ цІыкІухэри губгъуэм щылажьэрт, къалэн я пщэ дэлъу. Сурэтхъани, адрей къуажэдэс цІыхубзхэм куэдым хуэдэу, пщакіуэ, нартыхудэч кіуэрт, сабийхэр зэрыкіэрыщіауэ. Бынунагъуэшхуэ хъуат ахэр: къуихрэ зыпхъурэ зэдагъуэтат. Адэ-анэми, зэшхэу Сулътlaн, Мурадин, Хьэсэн, Володя, Іэмырбий, Мухьэмэтбий (ар Хэку зауэшхуэм иужькіэ къалъхуащ) гъэфіэну яІэт сабий курыт пщащэ дахэ Мариер. «Драхьеймэ гъущІзу, кърахьэхмэ щІытэу» япІа а хъыджэбз закъуэрат унагъуэм нэкурэ напіэу яіэр. Зэщхьэгъусэхэр гугъу ехьми, зэгурыІуэрэ зэдэјуэжу псэурт, я бын ціыкіухэм хуаіэ гурыф ыгъуэхэм я псэхэр игъэнэхуу, езыхэм яку дэлъ зэхущытык эмрэ зэ-

хэщіыкіымрэ ягухэр игъэхуабэу. Совет ціыхубэм я мамыр гъащіэр къызэтрикъутащ 1941 гъэм къэхъея Хэку зауэшхуэм. Псыгуэнсудэс куэдым хуэдэу, Мухьэмэд езым и лъэlvкlэ фронтым кІуащ, щалъхуа и хэкур бийм щихъумэну. Ар щызэуащ Тэн Іус Ростов щІыналъэм, иужькІэ Курск деж щекіуэкіа зэзауэ гуащіэхэми ліыгъэ щіапІэ щихуащ, 68-нэ фочауэ полкым хэту. А лъыгъажэхэм хэту Мухьэмэд мызэмытіэу уіэгъэ хьэлъэ хъўащ икіи зэман кІыхькІэ уІэгъэщым щІэлъащ, иужькІи фронтми Іухьэжащ. Хэку зауэшхуэр иухыу щалъхуа щІыналъэм къэзыгъэзэжа зауэл хахуэм и Іэпкълъэпкъым иджыри мыгъуща уІэгъэхэр, удынхэр телът. АтІэми абы и бгъэгум щылыдырт «Кавказыр зэрахъумам папщІэ», «Хахуагъэм папщІэ» медалхэр. ИужькІэ абы къратащ «Германием дызэрытекІуам папщІэ», Хэку зауэ орденым и 2-нэ нагъыщэр, нэгъуэщІхэри. Мухьэмэд къыхуагъэфэщат къэрал дамы-

Ди адэр псэзэпылъхьэпІэ зауэ ІэнатІэм ІутыхукІэ, унагъуэри, жьэгугъэри, бынри зыхуей дыхуигъэзащ ди анэм, колхоз губгъуэм зэрыщылажьэм хуэдэу. Зэкъым-тІэvкъым ар гvжьеигъvэ зэрихуар, нэмыцэхэр ди къуажэм къыщыдыхьа, абыхэм я кхъухьлъатэхэр ди уафэгум щита лъэхъэнэхэм, - и сабиигъуэр зыхиубыда илъэс бзаджэхэм топсэлъыхь Іэмырбий. - Бынунагъуэшхуэмрэ лэжьыгъэмрэ зэдэпхьыну мытыншми, ди анэр апхуэдизу къыдэгугъуу дыкъигъэхъурти, зауэ нэужьым унагъуэхэм я къабзагъэр, зэlузэпэщыныгъэр къэпщытэныр зи къалэн комиссэ щхьэхуэм дэ дыхилъытауэ щытащ къуажэм нэхъ къабзэу, зэщіэкъуауэ дэс унагъуэхэм. Ди анэр дэн-бзэнми хуэІэкІуэлъакІуэти, унэм дызэрыдэсыни школым дызэрыкІуэн щыгъыни езым тхуидырт екіуу. Зэхьэзэхуэ щытыкіэч ирагъэкІуэкІа а къэпщытэныгъэм япэ водствэм и унафэщІу. И лэжьыгъэ хьэувыпІэр къыщытлъагъэсат абы щыгъуэ.

Гугъуехьхэм зыпыІуамыдзу, гъащІэм къапигъэтІылъ лъэпощхьэпохэм пэлъэщыфу къагъэтэджащ быныр зэщхьэгъусэхэм. Я сабиигъуэм зыхэта зауэ щіэдэкі хьэлэлым папщіэ» медалхэр, бэлыхьхэмрэ я нэгу щІэкІа гузэвэ-

Нэхъыжь Іумахуэ Мэкъуауэ Іэмырбий

фІыуэ ялъагъуу лъэ быдэкІэ гъащІэм хэуващ зэрыбыниблри. Адэ-анэм яхузэфІэкІащ абыхэм ящыщ дэтхэнэми зэрыпсэун щІэныгъэрэ ІэщІагъэрэ ирагъэгъуэтын, нэхъыщхьэращи, къызынэмысрэ, пщіэрэ гулъытэрэ зэрылъ хэкіа лъэпкъым, нэхъыжьхэм яхуэфа-унагъуэ дахэм. Жьэгум и хъумакіуэ щэ щіэблэу ягъэсэн. Быным я фіыгъуэ куэд хэмыплъэу, 1969 гъэм дунейм ехыжащ Мухьэмэд, зауэм гугъу зэрыщехьар къыщІэкІуэжри. Сурэтхъан и щхьэгъусэм кІэлъыпсэужащ зэманкІэ. И ныбжьыр илъэси 100-м щ игъуауэ, ар дунейм ехыжащ 2006 гъэм. Анагъэ и лъэныкъуэкІэ абы хулъэкІа псори гулъытэншэ ищ акъым къэралым. Быниблым я анэ гумащІэм, абыхэм я щІэблэм я анэшхуэ ІэфІым къратауэ щытащ «Анагъэм и щІыхь» медалым и 1-нэ, 2-нэ, 3-нэ нагъыщэхэр.

Зи сабиигъуэр Хэку зауэшхуэм и илъэсхэм, абы и ужь ита лъэхъэнэ хьэлъэм хиубыдахэм яхэтащ Мухьэмэдрэ Сурэтхъанрэ я бын нэхъыщ Гэхэм ящыщ Іэмырбий. Апхуэдэу хъуами, гугъуехьхэмрэ щыщІэныгъэмрэ къыщіэтэджа щіалэм гъащіэм хуиіэ гукъыдэжыр фІэмыкІуэду, еджэным хуэжыджэру, щІэныгъэм хуеІэу балигъыпІэ иуващ. Къуажэ курыт школ нэужьым абы ехъулІэныгъэкІэ къиухащ Налшык дэт Технологие техникумыр икІи пщафІэ нэхъыщхьэу лэжьэн щыщІидзащ Анзорей дэт шхапІэм. Зи зэфІэкІым, бгъэдэлъ щІэныгъэм хэзыгъэхъуэну щіэхъуэпс іэщіагъэлі ныбжышціэр лъэпощхьэпоуншэу щІэтІысхьащ Плехановым и цІэр зэрихьэу Москва цІыхубэ хозяйствэмкІэ институтым. ИлъэситхукІэ абы щеджэри, диплом плъыжьыр и Іэрылъхьэу, инженер-технолог ІэщІагъэр зригъэгъуэтащ абы. А зэманым зэрыхабзэти, еджапІэ нэхъыщхьэ къэзыух ІэщІагъэлІ ныбжьыщІэхэр пІа-лъэкІэ ягъакІуэрт апхуэдэ лэжьакІуэ нэхъ хуэныкъуэу къалъытэ щІыналъэхэм. Абы тету Мэкъуауэ Іэмырбии лэжьапІэ ІэнатІэ хуэхъуащ Ямало-Ненецкэ автоном округым и къалащхьэ Салехард. Абы дэт шхапІэм и пщафІэ нэхъыжьу, иужькІэ «Платон» рестораным производствэмкіэ и унафэщіу зэманкіэ щылэжьащ.

· Сыздагъэкlуа щІыналъэр жыжьэми, сызыпэрыт ІэнатІэм сехъулІэу, си Іуэху дэкІыу сылажьэрт. Апхуэдэу щытми, си псэр ди щіыпіэмкіэ къеіэу, си адэанэмрэ къыздалъхуахэмрэ си гум сыт щыгъуи илъу сыщы ащ Салехард, - игу къегъэкІыж а лъэхъэнэр Іэмырбий. - Ди адэр сымаджэ хьэлъэ хъуауэ зэрызэхэсхыу, си лъэр абы щызыубыдыжын дунейм теттэкъым - махуэл дэзмыгъэкІыу сыкъэкІуэжауэ щытащ. ИкІи сыщІегъуэжакъым: щалъхуа щІыналъэмрэ къэзылъхуа адэ-анэмрэ нэхърэ нэхъ лъапіэ иіэкъым ціыхум. Аращ гъащіэм хэт адрей Іуэхугъуэ псоми я лъабжьэр, я къежьапІэр.

Апхуэдэу хэкупсэ нэсу зи гъащ Іэр зыхь Іэмырбий и зэфІэкІ, и гуащІэ куэд ирихьэл/ащ къэралым и ерыскъыпхъэ промышленностым, потребкооперацэм, шхапіэ Іэнатіэм заужьыным. Дзыхь къыхуащІ дэтхэнэ къалэнри ныкъусаныгъэншэу игъэзащІзу, и пщэрылъхэмкІэ жэуаплыныгъэ лъагэ зыхищІэу лэжьыг эм сыт щыг эуи пэрытащ Мэкъуауэ Іэмырбий. Ар щытащ шхапІэ зэмылІэужьыгъуэхэм, ресторанхэм я пашэу, пщафІэ нэхъыжьу, произлэлым папщІэ къыхуагъэфэщащ къэрал дамыгъэхэр, щіыхь, фіыщіэ тхылъхэр. Апхуэдэхэщ «СССР-м и потребкооперацэм и отличник», «Гуа-КПСС-м, ВЛКСМ-м я Комитет Нэгъуэхэмрэ я гур ирамыудауэ, цІыхур хъыщхьэхэм, СССР-м и Министрхэм я

Советым, ВЦСПС-м я зэхуэдэ УнафэкІэ яубзыхуауэ щыта «Илъэситхум и лэжьакlуэ пашэ», «Лэжьыгъэм и ветеран» дамыгъэ лъапіэхэр, нэгъуэщіхэри.

А псоми къадэкІуэу Іэмырбий хуэжыджэращ, мы зэманми хуэнабдзэгубдзаплъэщ ди щІыналъэм щекІуэкІ жылагъуэ гъащІэм. Іуэхугъуэ зэмылІэужьыгъуэхэм ятеухуа и гупсысэхэр къыщијуатэ и тхыгъэ купщјафјэхэр ди республикэм къыщыдэк газетхэм щ эхщІэхыурэ къытохуэ, адыгэ радиоми

Іэмырбий и лэжьыгъэ хьэлэлым ущытепсэлъыхькіэ, Іэмал имыіэу къиіуэн хуейщ абы щхьэгъусэ пэжу иlа Ленэ (ар Жыгунхэ япхъут) и цІэр. Старэ Шэрэдж дэт курыт школыр ехъулІэныгъэкІэ къиуха нэужь, пщащэр щІэтІысхьащ Налшык дэт технологие техникумым. Еджэныр фІы дыдэу зэфІигъэкІри, пщафІэ-технолог хъуа ныбжьыщІэм щалъхуа къуажэм игъэзэжащ, -ирин неажел имеІпахш тед мелыж дзащ. А ІуэхущІапІэм производствэмкІэ и унафэщІу а лъэхъэнэм щылажьэрт Мэкъуауэ Іэмырбий. Зи гуакІуагъэм удимыхьэхынкіэ Іэмал имыіэ бзылъхугъэ нэмысыфІэм и нэ фІыцІэ дахитІым къащІих нурым итхьэкъуащ а щіалэщіэм и гур зэ Іуплъэгъуэкіэ. Куэд дэмыкіыу абыхэм гу зэхуащіащ икіи адыгэ хабзэрэ нэмысрэ зи лъабжьэ, зэгурыІуэрэ зэдэІуэжрэ щытепщэ унагъуэ дахэ яухуащ.

Щхьэгъусэр насып зэхэкІыпІэщ. Абыlэ Тхьэр къыхуэупсауэ жыпlэ хъунут Мэкъуауэхэ. ГъащІэ дахэ, насыпыфІэ къызэдагъэщІащ Іэмырбийрэ Ленэрэ. Илъэс 40-м щІигъукІэ ахэр щызэдэлэжьащ Старэ Шэрэдж дэт шхапІэм. ЦІыху хэтыкІэ дахэрэ Іуэху зехьэкІэ екІурэ зиІэ абыхэм я ІэщІагъэр гурэ псэкІэ къызэрыхахар белджылыт. Аруан щІыпІэм, республикэм махуэшхуэ хэхахэр щагъэлъапіэмэ, абыхэм екіуу зыхуагъэхьэзырырт Іэмырбийрэ Ленэрэ, ерыскъы гуакІуэхэм, адыгэ шхын Іэфіхэм я гъэлъэгъуэныгъэ хьэлэмэтхэр къызэрагъэпэщу. Зыпэрыт ІэнатІэм yalэ апхуэдэ жэуаплыныгъэм, яхэлъ пэжагъымрэ цІыху хэтыкІэмрэ щхьэкІэ къуажэдэсхэм пщІэрэ нэмысрэ къыхуащІырт абыхэм. Іэмырбий хуэдэу. Лени мызэ-мытІзу къыхуагъэфэщащ къэрал дамыгъэ лъапІэхэр, щІыхь тхылъ зэмылІэужьыгъуэхэр.

Зэщхьэгъусэхэр унагъуэ Іуэхуми бын пІынми тэрэзу пэлъэщащ. Адыгэ хабзэмрэ нэмысымрэ щІапІыкІащ абыхэм къащІэхъуа я бынитІыр: Анжелэрэ

Мухьэмэдрэ. Гъэсэныгъэ екІу зэрыхалъхьам къыдэкІуэу, адэ-анэм быным ирагъэгъуэтащ езыхэр зыщІэхъуэпс ІэщІагъэхэмкІэ щІэныгъэ нэхъыщхьэ. Анжелэ КъБКъУ-м и медицинэ факультетым фІы дыдэу щеджащ. ИужькІэ Санкт-Петербург кІуэри, и щІэныгъэм щыхигъэхъуащ, абы ординатурэр ехъулІэныгъэкІэ къыщиухащ. Мы зэманым Анжелэ Санкт-Петербург и поликлиникэхэм языхэзым и унафэщІым и къуэдзэу мэлажьэ. Ар унагъуэщ, щхьэгъусэрэ бынитірэ иіэщ. Іэмырбийрэ Ленэрэ я къуэ Мухьэмэд (и цІэр адэшхуэм и фэеплъу фІащащ) Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал мэкъумэш университетыр ехъулІэныгъэкІэ къиухащ. Иджыпсту ар «Кровля-центр» ухуакІуэ Іуэхущіапіэм и унафэщіщ, щхьэгъусэрэ бынищрэ иІэщ.

Зэдэлъхузэшыпхъум я нэгум щ эк ащ я адэ-анэм яку дэлъа пщІэр, нэмысыр. Абыхэм зэрыжаІэмкІэ, къахуэщІэжыркъым я макъ Іэтауэ ахэр зэпсэлъауэ е зыр адрейм хузэгуэпауэ, зыхуигъэгусауэ. Илъэс 43-кІэ апхуэдэу дахэу къэгъуэгурыкІуа а унагъуэм гуауэшхуэ къатехъуащ 2012 гъэм и бжьыхьэм. Уз хьэлъэм куэдрэ пэщІэта нэужь, Ленэ дунейм ехыжащ. Іыхьлыхэм ящхьэщыкіащ унэгуащэ Іэкіуэлъакіуэр, щхьэгъусэ пэжыр, анэ гумащІэр, анэшхуэ ІэфІыр.

- Ди адэ-анэр жэуаплыныгъэшхуэ зыхащІзу пэрытащ я ІзнатІзм. Апхуэдзу хьэлэлу лэжьами, унагъуэ Іуэхур, быныр зэи Іэпэдэгъэлэл дащ акъым абыхэм. Бынхэм ди мызакъуэу, къытщІэхъуэ щІэблэми гулъытэшхуэ хуащІырт ди нэхъыжьыфіхэм. Псом хуэдэжтэкъым зи ахърэтыр нэху хъун ди анэр: ар егъэлеяуэ анэшхуэ Іэфіт, псалъэ гуапэхэр зибэ бзылъхугъэ Іэщабэ-Іущабэт. Апхуэдэущ ар къуэрылъху-пхъурылъхухэм ягу къызэринэжар. Ди анэр яхуэгуапэт и благъэхэми Іыхьлыхэми, апхуэдизкіэ ар псэ къабзэ-гу къабзэти. Мамэ зэрыщымыІ эжыр хуабжьу къытехьэлъат ди адэм, ноби аращ... Зи щІэлъэныкъуэр гуэхуауэ къэзылъытэ абы мамэ и фэеплъу итхащ усэ куэд, макъамэ зы-щІилъхьэжахэри яхэту. Куэдрэ гу лъыдотэ абыхэм ящыщ гуэрхэр дзапэ уэрэду къришу... - же Э Анжелэ. - Тхьэм и фІыщіэкіэ къытщхьэщыт ди адэр адэу щыІэм ялейщ. Ар гурэ псэкІэ ди гъунэгъущ, сыткіи дызэхещіыкі, дапщэщи чэнджэщэгъу Іущ, щІэгъэкъуэн лъэщ къытхуохъу. Тхьэшхуэм долъэГу узыншэу

иджыри куэдрэ тхуигъэпсэуну. Мэкъуауэхэ нобэ къащохъуэ я нэхъыжь щыпкъэхэм яхуэфэщэн щІэблэ дахэ. Унагъуэм я тхьэмадэр, адэ гу шабэр, адэшхүэ ІэфІыр я щапхъэщ, гъуэгугъэлъагъуэщ бынми, абыхэм къащІэхъуэхэми. Гъуэгуанэ купщІафІэ къэзыкlya, къэралми республикэми яхуэщхьэпэн Іуэхугъуэхэр зэфІихыу, зыпэрыт Іэнатіэм шыпашэу гъащіэр езыхьэкІа ІэщІагъэлІым, и хъуэпсапІэхэм ящыщ куэд быным ядэзылъэгъуа Мэкъуауэ Іэмырбий дэри дохъуэхъу нобэ игъэлъапІэ илъэс 80 юбилеймкІэ. Унагъуэ жьэгум и хъумакІуэ нэхъыжьыфІыр узыншэу куэдрэ псэуну, и къуэрылъху-пхъурылъхухэу Насып-Нур, Іэмырбий, Аслъэнбий, Лилие, Рианнэ сымэ я насып бэрэ хэплъэну ди гуапэщ. ФІыгъуэм я нэхъыщхьэхэм ящыщ зэгуры уэныгъэр зэрылъ унагъуэм, Мэкъуауэ Іэмырбий хуэдэ зи унэтlакіуэм, шэч хэмылъу, къихъуэнущ къызыхэкІа лъэпкъ уардэм хуэфащэ шІэблэхэри - гъэсэныгъэ дахэ, щэн екіу, зэхэщІыкІ куу зыбгъэдэлъхэр. АбыкІэ щапхъэ нэсщ ахэр зи жьауэ щІэт дадэ Іумахуэр.

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

Пощт дамыгъэхэм тхыдэр яхъумэ

Филологие щіэныгъэхэм я кандидат, КъБКъУ-м дей-Балъкъэрым щагъэкІуэда ціыхухэм я зым и и СГИ-м и доцент, УФ-м и ТхакІуэхэм я союзым хэт Абазэ Албэч и жэрдэмкІэ, КъБР-м и Зэхуэхьэсакіуэхэм (коллекционерхэм) я зэгухьэныгъэмрэ «Урысейм и пощт» ІуэхущІапіэм Къэбэрдей-Балъкъэрым щиІэ къудамэмрэ (УФПС) зэгъусэу къыдагъэкіащ адыгэ узэщіакіуэ, СССР-м и Тхакіуэхэм я союзым и Къэбэрдей-Балъкъэр къудамэм и япэ унафэ-щІу щыта Нало Жансэхъу Мырзэбэч и къуэм и ціэкіэ пощт карточкэ.

«ПОЩТ карточкэ» хъужыр письмоулъэм дэмылъу зэрахьэ, тхыгъэхэр зэlухауэ зэрызэlэпахщ. Хэти ицІыху «открыткэ»-хэр пощт карточкэхэм я зы лізужьыгъуэу аращ. Хабзэ хъуауэ, пощт Іэмэпсымэхэри къагъэщхьэпэ тхыдэм, щэнхабзэм, гъуазджэм, ціыхубэ гъащіэм щыціэрыіуэхэр ягу къагъэкіыжын

Нало Жансэхъу и цІэкІэ карточкэ къыдагъэкІыным шхьэусыгъуэ хуэхъуар узэщ ак уэр къызэралъхурэ илъэси 115-рэ зэрырикъурщ. КъинэмыщІауэ, илъэс 90 мэхъу Жансэхъу Къэбэрдей-Балъкъэрым и усакіуэхэмрэ тхакіуэхэмрэ я япэ дыдэ зэіущіэ зэрыригъэкІуэкІрэ.

Гу лъытапхъэщ зи гугъу тщІы Іуэхугъуэр тхыдэ лъэхъэнэ гугъум хиубыда, лажьэ ямы ву Къэбэрпщіэр къаіэтыжын мурадкіэ япэу ягъэзащіэ лэжьыгъэу зэрыщытым.

ANDIE ITCANDE

Нало Жансэхъу и цІэр зезыхьэ пощт карточкэр 2021 гъэм дыгъэгъазэм и 11-м сыхьэти 10-м Налшык и Пощт і уэхущіапіэ нэхъыщхья и щіыхьэпіэм щаутІыпщащ «Къэбэрдей-Балъкъэрым и щІыхь» мыхъурыр трагъауэкіэ. Лэжьыгъэр зэфіэзыгъэкіар КъБР-м и ЗыхуэхьэсакІуэхэм я зэгухьэныгъэм и президент Грищенкэ Сергейрэ карточкэр къыдэгъэкІынымкІэ жэуап зыхьа Тхьэкъуахъуэ Іэуесрэщ.

Нало Жансэхъу и гъащ Іэмрэ и лэжьы гъэмрэ куэд щауэ ядж КъБКъУ-м и Социально-гуманитар институтым и студентхэм. Ар хеубыдэ «Къэбэрдей-шэрджэс литературэм и тхыдэр», «Къэбэрдей-Шэр-джэс драматургиер», «Къэбэрдей-шэрджэс литературэм и критикэ» унэтІыныгъэхэм.

Зи гугъу тщІы пощт карточкэр щаутІыпща зэІущІэм хэтащ КъБКъУ-м и щІэныгъэ библиотекэм и лэжьакіуэ нэхъыжь Къэмбэчокъуэ Альбинэрэ СГИ-м и студентхэу Ерыджокъуэ Азидэ (3-нэ курс), Щомахуэ Алёнэ (4-нэ курс), Ефэнды Регинэ (4-нэ курс). Ныбжыщ Іэхэр абы къыщеджащ Нало Жансэхъу и критикэ лэжьыгъэхэм щыщ пычыгъуэхэм.

ЧЭРИМ Марианнэ.

♦1984 гъэм къалъхуащ журналист, егъэджакІуэ **Щоджэн Му**-

Дыгъэгъазэм и 18, щэбэт

Мы махуэхэм

♦Іэпхъуэшапхъуэм и дунейпсо махуэщ. ООН-м и Ассамблее Нэхъыщхьэм 1990 гъэм дыгъэгъа-зэм и 18-м унафэ къищтащ Іэпхъуэшэпхъуэн хуейуэ къызыхудэ-кlа дэтхэнэ зы лэжьакlуэми абы и унагъуэм исхэми я хуитыныгъэ-хэр хъумэным, абыхэм къащхьэ-

щыжыным теухуа унафэм. ♦Урысейм къэрал кlуэцI lуэхухэмкІэ и органхэм езыхэм я шынагъуэншагъэмкіэ и къудамэхэм я махуэщ

♦Урысейм и ЗАГС Іуэхущіапіэхэм я лэжьакіуэхэм я махуэщ **♦**Хьэрыпыбзэ́м и махуэщ́

♦1930 гъэм къалъхуащ медицинэ щІэныгъэхэм я доктор, КъБКъУ-м и профессор Жамборэ Хьэсэн-

♦ 1931 гъэм къалъхуащ медицинэ щІэныгъэхэм я доктор, КъБКъУ-м и профессору щыта Къущхьэбий Виктор.

♦ 1939 гъэм къалъхуащ КъБР-м и ціыхубэ сурэтыщі, Урысейм Художествэхэмкіэ и академием, Испанием и сурэтыщіхэм я академием, ЩІДАА-м я академик Кіыщ Мухьэдин.

♦1940 гъэм къалъхуащ политик. жылагъуэ лэжьакІуэ, физико-математикэ щіэныгъэхэм я доктор, профессор, РАЕН-м и академик. УФ-мрэ КъБР-мрэ щІэныгъэмкІэ щіыхь зиіэ я лэжьакіуэ, КъБР-м и Къэрал саугъэтым и лауреат Федченкэ Людмилэ.

♦1958 гъэм къалъхуащ Экономикэ щІэныгъэхэм я кандидат, «Линкор» дунейпсо компанием и генеральнэ унафэщІым и къуэдзэ Щоджэн Ізуес.

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкіэ, Налшык уфауэ щыщытынущ. Хуабэр махуэм градуси 7 - 9, жэщым градуси 4 - 5 щыхъу-

Дыгъэгъазэм и 19, тхьэмахуэ

♦Хуэмыщіауэ псэухэм защіэгъэкъуэным и дунейпсо махуэщ ♦Урысей Федерацэм Шынагъуэншагъэмкіэ Къэрал И Къулыкъум и дзэ тасхъэщ эх 1энатіэм и лэжьакіуэхэм я махуэщ. 1918 гъэм ЦІыхубэ комиссархэм я советым унафэ къыдигъэкlащ Дзэ Плъыжьым и къудамэ хэхахэр (дзэ тІасхъэщІэх гупхэр) къызэгъэпэщыным теухуауэ.

псэукіэр, я хабзэхэр зыджу щыта Лапинский Теофил.

♦ 1906 гъэм къалъхуащ Къэбэрдей-Балъкъэрым щыщ, адмирал, Ишхъэрэ, Балтие флотхэм я командующэу щыта Головко Арсе-

♦ 1935 гъэм къалъхуащ филологие щ!эныгъэхэм я доктор, Горькэм и ц!эр зезыхьэ Дунейпсо литературнэ институтым и профессор Алий Аллэ.

♦1939 гъэм къалъхуащ футболист Іэзэу щыта, СССР-ми РСФСР-ми я чемпион, КъБР-м спортымкІэ физкультурэмрэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ Іэпщэ Александр.

Дунейм и щытыкІэнур

pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкіэ, Налшык уфауэ щыщытыпіальэ-піальэкіэрэ уэшх къыщешхынущ. Хуабэр махуэм градуси 2 - 4, жэщым градус 1 - 2 щыхъунущ.

Дыгъэгъазэм и 20, *блыщхьэ*

♦ЦІыхухэм я зэкъуэтыныгъэм и дуней псо махуэщ

♦УФ-м Къэралым шынагъуэншагъэ къыщызэгъэпэщынымкіэ и органхэм я лэжьакіуэхэм я махуэщ

♦Армением, Белоруссием, Къыргъызым къэрал, лъэпкъ шынагъуэншагъэмкіэ я органхэм я лэжьак уэхэм я махуэщ

♦ 1760 гъэм къалъхуащ адыгэпщ, урысеидзэм полковникыу къулыкъу щызыщіа Хьэтіохъущокъуэ Исмэхьил-Бей.

♦1827 гъэм къалъхуащ Польшэм щыщ революционер, адыгэхэм я щыхь зиlэ и журналист, публи-«Кабардино-Балкарская цист, правда» газетым и редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэу илъэс куэдкіэ лэжьа **Гъуаплъащіэ Зау**-

дин. **♦ 1952 гъэм** къалъхуащ тхакІуэ, журналист, «Іуащхьэмахуэ» журналым жэуап зыхь и секретару щыта **ХьэІу́пщы МуІэед**.

Дунейм и щытыкІэнур pogoda.yandex.ru» сайтым зэри-тымкІэ, Налшык уфауэ щыщытынущ. Хуабэр махуэм градуси 7 - 8, жэщым градуси 3 - 4 щыхъунущ.

Зыгъэхьэзырар ЖЬЭКІЭМЫХЪУ Маринэщ.

Лъэпкъ Іущыгъэ: े

Дахэу ябз дахэу ядыжыркъым.

Лрэйжр дахэ крэзмѕрэна Шыгьушэ Хьэбил

Шыгъушэ лъэп-КЪЫМ гуауэшхуэ къытщІэІуащ. гъэм дыгъэгъазэм и 6-м дунейм ехыжащ ди нэхъыжьыфІ, лэжьыгъэ абрагъуэ Хэкуми лъэпкъми хуэзыщІа, «Шыгъушэ» лъэпкъ зэгухьэныгъэм и тхьэмадэ Хьэбил Мулид и къуэр.

ХЬЭБИЛ 1943 гъэм Жанхъуэтекъуэ къуажэм къыщалъхуащ. И сабиигъуэр хьэлъэм хиубыдами, щІалэ цІыкІур гуры-

хуэу, жану къэтэджащ. Курыт еджапІэ нэужьым ар щІэтІысхьащ Налшык дэт кооператив техникумым. Бухгалтер ІэщІагъэр иІэу ар ехъулІэныгъэкІэ къиухри, «Эльбрус» райопом лэжьэн щыщ идзащ. Егугъуу, жэуаплыныгъэ хэлъу зэрылажьэм гу лъатэри, Хьэбил бухгалтеру ирагъэблэгъащ «Эльбрусский» совхозым. ЩІэныгъэ нэхъыбэ зригъэгъуэтыным хуэпабгъэ щіалэ акъылыфіэр Орджоникидзе дэт мэкъумэш институтым 1965 гъэм щІэтІысхьащ. Ар Шыгъушэм «фІы» защІэкІэ къиухащ икІи институтым егъэджакіуэу къагъэнэжащ, абы егъэщіыліа аспирантурэми и щІэныгъэм щыхигъэхъуащ. ЩІэныгъэ куу зыгъуэта Хьэбил институтым зыкъомрэ щылэжьа нэужь Налшык къигъэзэжри, джэд фабрикэм бухгалтер нэхъыщхьэу кlуащ. Иужькlэ ар щылэжьащ «Щхьэлыкъуэ», «Налшык» совхозхэм, республикэм и «Мэкъумэш техникэ» объединенэм, еджапІэ нэхъыщхьэм ирагъэблагъэурэ щІэблэм лекцэ къахуеджэрт. Зи лэжьыгъэм фІыуэ хэзыщІыкІ Хьэбил къолъэІури, Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал мэкъумэш академием ирагъэблэгъащ.

Сыт хуэдэ лэжьыгъэ ІэнатІэ Іутами, и гумрэ и псэмрэ етауэ, жэуаплыныгъэр зыхищТэу щытащ Шыгъушэм. Хьэл-щэн дахэ хэлът, и лэжьэгъухэр фІыуэ илъагъурт, хуей хъумэ, ядэІэпыкъурт, студентхэм щІэныгъэшхуэ ябгъэдилъхьэрт. Уи сэбэп цІыхум екІмэ, гъащІэм щхьэпэ узэрыщыхъур уэ зыхэпщІэжмэ, а гурыфІыгъуэм узэщІещтэри, абы къуит тегушхуэныгъэм уи акъылыр еунэтІ, Іэпкълъэпкъым хэлъ лъынтхуэ псори къызэщІоушэри, Хэкум, лъэпкъым я зыужьыныгъэм нэхъыбэ зэрыхэплъхьэным ухуолажьэ. Мис апхуэдэу псэуащ Шыгъушэ Хьэбил.

КъБР-м и Правительствэм и унафэкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр мэкъумэш академием 2003 гъэм къыщызэ уахащ бухгалтерхэм я щ эныгъэм щыхагъахъуэ центр. А лэжьыгъэшхуэри и пщэм къыдалъхьащ зи ІэщІагъэм фІыуэ хэзыщІыкІ Хьэбил, методикэ центрым и унафэщіи ящіащ.

И Іззагъэр къалъытэри, Шыгъушэм «Урысейм щІыхь зиІэ и бухгалтер» медалыр къыхуагъэфэщащ. Апхуэдэүи щытхъу тхылъу къратам и бжыгъэр куэдыкІейщ. Хьэбил еш имыщІэу гъащІэм щыпэрытащ. Хэкури, лъэпкъри, щіэблэри къыфізіуэхуу лэжьащ. Зигури зи псэри къабзэ цІыхум Алыхьри доІэпыкъу. Хьэбилрэ и щхьэгъусэ Хьэлимэтрэ я къуищри, абыхэм къатепщІыкІыжа цІыкІухэри, езым хуэдэу, хэкупсэу ягъэсащ. Ахэри зыпэрыт ІэнатІэхэм щыпашэхэщ.

Къэралым, жылагъуэм къыхуащ гулъытэм и закъуэтэкъым Хьэбил и пщІэр зыІэтыр, атІэ Шыгъушэхэ зэрыгушхуэ лъэпкъылІ нэст ар. Псори нэхъри зэкіэришхэн щхьэкіэ, лъэпкъ зэхуэс ищіыну, щіыпіэ куэдым щикъухьа Шыгъушэхэ зэрыщІзу, зы унафэм щіэту, я щіэблэр фіым хуагъасэу зэтриублэну куэд щауэ и хъуэпсапат Хьэбил. Апхуэдэ Туэху иным щыпыхьэм чэнджэщэгъу ищІащ и нэхъыжьхэри, щІалэ нэхъ лъэрызехьэхэри, цІыхубзхэри.

Хьэбил хузэфІэкІащ Шыгъушэхэ къахэкІауэ Адыгейм, Къээбэрдей-Балъкъэрым, Къэрэшей-Шэрджэсым щыпсэухэр зэхуишэсын, Тыркум щыпсэу Шыгъушэхэм запищІэн. 2008 гъэм лъэпкъыр зэхуэарэзыуэ «Шыгъушэ» лъэпкъ зэгухьэныгъэм и тхьэмадэу хахауэ щытащ ар, нобэр къыздэсми а пщІэр игъэпэжу лэжьащ, ІуэхуфІ куэди Шыгъушэхэ къахилъхьащ.

И гъащІэм уриплъэжмэ, Хьэбил хэкуми, бынми, лъэпкъми яхуилэжьар мащІэкъым. Аращ абы и фэеплъ нэхур мыкlуэдыжын зыщlынури. Ди нэхъыжыфым иужь къинахэм абы илэжьа ІуэхугъуэфІхэм пызыщэфын Тхьэм дищІ, дэ дызэрыхуэарэзым хуэдэу лъэужь дахэ къэзыгъэна Шыгъушэ Хьэбил Алыхыыр арэзы къыхухъу. ЖэнэткІэ Алыхыым игъэгу-

Шыгъушэ лъэпкъым къыбгъэдэкІыу.

Уэрэдымрэ абы и хъыбарымрэ

Къамыхутарэ ямытхарэ къым жыпіэным нэсу Урыс-Кавказ зауэр къызыхэк амрэ абы адыгэхэм къахуихьа тхьэмыщк агъэмрэ щ эныгъэ лэжьыгъэ куэд дыдэ иращіыліащ. Зы лъэныкъуэк і э уеплъмэ, ар пэжщ зэгуэр екіуэкіа зауэм иужькіэ лъэпкъым щыщ куэдым Хэкур зэрабгынам фіэкіа, къэхъугъэ блэкіам хэщіыкіышхуэ хузиіэр закъуэтіакъуэххэт. Нобэ щхьэўсыгъуэми кърикІуами дыщыгъуазэщ. Апхуэдэу щыт пэтми, абы и щэху псор иджыри къыщІэгъэща хъуакъым. ГурыІуэгъуэщ, дылъэмы-Іэсыну щыГэныгъэм хэкІуэдэжари мащіэкъым. Апхуэдэщ лъэпкъ щіэныгъэкІэ дызэджэр. Ар зэгъэуІужыным мыхьэнэшхуэ иІэт: зыщыщымрэ къызэхэк амк э адыгэ ц ыхум и щ эжыр къиІэтынут, щІэблэри и кІуэцІ иплъэжу пщэдейрей махуэхэм зэрыхэпсэукіын Іэмалхэр къригъэлъы-

БЭЛЫХЬЛЭЖЬАЕМ и жьауэм адыгэр щыщІэхуа лъэхъэнэм къыдежьащ нэхъыжьхэм куэдрэ жаlэу зэхэпхыну «Уи фызрэ уишрэ уи нэпс иумыгъэлъагъу» псэлъафэр. Къалэщхьэгуэжьу зыщыгугъ цІыхухъур къэгухэныр, игу кІуэдауэ зыгуэрым илъагъуныр щыгъэтауэ, къызэрыгуэкІыу зыхригъэщІэныр щІэпхъаджагъэу къалъытэрт - лъэхъэнэр псэзэпылъхьэпІэт, уи щхьи си щхьи жамы-Іэу жьэгумрэ лъэпкъымрэ ипэ щрагъэщ зэман бзаджэт. Тхьэм зыми и нэгу щимыгъэкІыж апхуэдэ гуІэгъуэ, ауэ и къуэрылъхур гущэкъу уэрэдкІэ къйгъэдајуэу гущэ къуапэр зыіыгъын хуей нанэхэми я бгыр щыщакъуза илъэс уае

защІэт джаур зауэжьыр. КъызэрыгуэкІ Іуэхугъуэхэм щегъэжьауэ гушы Іэкіэ гъэнщі ауэ къежьэ уэрэдхэр піалъэ кіэщікіэ зэры-Адыгэ Хэкуу зэлъащІысу щытамэ, зауэм лІыгъэ щызыгъэлъэгъуамрэ къумалыгъэ щызезыхьамрэ меданкіэ лъэпкъым хэ-Іуэрт, уэрэдрэ хъыбаркІэ е уахътыншэ ящІырт, е я напэтехыр «мыр къэхъункІэ Іэмал иІэкъым» жыхуиІэр къикІыу зэхэзыхым ущиегъэlуу бгъэдалъхьэрт. Нэпсыр къэзыутІыпщыр гукІэ зыхэпщІэращ. Сыт хуэдэ щытыкІэри щхьэкІэ зызыгъэзахуэ щэнхабзэм ирагъэувэрт зэуапіэм іухьэр - къэхъункіэ іэмал зимыіэм джакіуэ зыхуищіу дэшэсыкіар хуэсакъыпэрт. ЛІыгъэ зезыхьам и щхьэр зауэм хилъхьами, бийм и щІыбыр иримыгъэлъагъуу хэкІуэдамэ, зи кІуэцІыкіыщіэр мафіэм кърисыкі анэр къытехьэрти къафэрт, щхьэгъусэм лэгъунэ бжэшхьэІум щынафэ щиубгъурт, быныр щІалэмэ, бгырыпхым пылъ мывэупцІэм зы пыщІэ къыхигъахъуэрт, быныр пщащэмэ - унагъуэ зэрихьэну фащэм хуарзэпэ тхыпхъэр хилъхьэрт, зипкъ къикlар зэрышэхьидыр къригъэлъагъуэу.

ХьэщІэщхэм я бжэр сыт щыгъуи зэІухат, ар щызэхуащІ къэхъуртэкъым. ЩымыІэж быным Іэщэ гъэтІылъыж щыхуащІрат гущІэм щызэтрихьа гуауэм зыкъыщрагъэутІыпщыр, ямыІэж щІалэхэм нэпс щыхущІагъэкІыр. Куэдым зэхахащ «жьакІэпэ нэпст» псалъэр. Мы жыlэгъуэр хьэщlэщращ къызыщlэкlари, ар зытрагъэlукlари джаур зауэжьым зыі эщі илъхьа щі алэхэм хуауса уэрэд-хэрт, нэхъ пыухыкі ауэ жыпі эмэ - ліыбэ гъыбзэхэрат. Абыхэм ящыщщ Хуарзэпэ

зауэм траусыхьа уэрэдыр.

Хуарзэпэ зауэм и уэрэдыр ліыхъужь уэрэд нэхъ лъэщ дыдэхэм язщ. Щхьэхуитыныгъэм, псэемыблэжыныгъэм я даущыр къызыщІэІукІ мы гъыбзэм гузыхэщ І эу къыуитыр ин дыдэщ. Адрей ліыхъужь уэрэдхэм къащхьэщыкіыу, Хуарзэпэ зауэм теухуа уэрэдыр куэдрэ сыхьэтихым щІйгъукІэ зэзэуащ. Зым - и традзэну и насып къихьакъым. 1924 адэжь лъахэр, къэхъуа и бынхэр, къэмыгъэм къыдэкlayэ щыта «Псалъэ» зи фІэщыгъэ адыгэ журналым, тхыбзэр иджыри латин зэрыбым щит лъэхъэнэм, зэ къытехуащ, иужькІэ Щам къыщыдэкІыу щыта «Адыгэ усэнэхэр» журналым лъэпкъ узэщіакіў ціэрыіў Бэтокъуэ Хьэрун 1941 гъэм къытрыригъэдзащ. Советхэм хэгъэгум бжьыпэр щаубыда нэужь, уэрэдым игъэлъапІэр пщы-уэркъхэращ, зи гугъу ищІри лъэпкъышхуэм зэрыпэщІэтаращ, жаІэурэ уэрэдыр лъэпкъым ІэщІагъэужьыхэу

Ауэ яхуэгъэкІуэдакъым. ЛІыжьхэр зэхуэсамэ, я нэпсыр къежэхыу жаlэу щытащ. Нанэхэм пщэф ап ыбэ мэжаджэ и цізу щыуэ зэтес щіакхъуэ зэтеупіэщіыкіыр хьэщіэщым къагъэхьа нэужь, ліыжьхэм къагурыіуэрт къазэрелъэЈуари, зым кІыхьу ежьур къыхидзэрти, уэрэдыр ирашажьэрт. Бадзэ лъатэми зэхэпхыну, уэрэдым жылэ псор дэумэзэхыу щытащ. Лъэпкъ къэс я кlуэдахэр ящіэжырти, я лъэпкъыціэмкіэ уэрэдым еджэу щытащ. Ди нанэжьыр,

Хуарзэпэ зауэми Лабэжьыр къегьагь...

псалъэм папщІэ, Бабыгухэ я щІалэхэм я гъыбзэкІэ еджэрт пшыналъэм. Даурхэ гъыбзэкІи, Алъхъэсхэ я гъыбзэкІи, Щоджэнхэ я гъыбзэкІи еджэхэр щыІэт. ХьэщІэщым хьэщІэшхуэ кърихьэлІауэ щыжаіэкіэ, гъыбзэм ліыбэ пшыналъэкІэ еджэрт. Ауэ псори зытеухуар Хуарзэпэ щекіуэкіа зауэ гуащіэм хэта щіалэхэрт.

Хуарзэпэ зауэр XIX лІэщІыгъуэм адыгэхэм пащтыхьым и дзэм иращІыліа зауэхэм ящыщу нэхъ гуащіэ дыдэрщ. Щхьэхуэ-щхьэхуэу, ліакъуэ-ліакъуэкІэ зэхашэу щыта зауэхэм хуэмыдэу, мыбы куэдрэ зыхуагъэхьэзыращ, зэрылъэпкъыуи хэтащ, акъыл зэхэдзэкІэ, къару зэхэлъхьэкІэ бийми пэщІэуват. А зауэм зэкъуигъэуват убыххэри, шапсыгъхэри, бжьэдыгъухэри, абэзэхэхэри, беслъэнейхэри, къэбэрдейхэри. Я щхьэ халъхьэми, къимыкІуэтыну Іуагъэ зэдащІыгъат. Зауэр щекІуэкІар Хуарзэ псы-хъуэрщ, е ар Лабэ щыхэлъэдэжым дежщ. Ар хуозэ Урыс-Кавказ зауэм и лъэхъэнэм Къуажэубэ адыгэ жылэр здэщысам, нобэ абдеж Воздвиженскэ тээзакъ станицэр щысщ.

Адыгэхэр Хуарзэпсыр Лабэ щыхэлъэдэж щІыпіэм километриті хуэдизкіэ пэмыжыжьэу мэзым щызэхуэсащ. ТІасхъэщІэххэм хъыбар къатауэ адыгэхэм куэд щіауэ ящіэрт абдеж инэрал плъыжькіэ зэджа Засс зэрыблэкіынур. Щхьэж и бэракъыр иІыгъыу, дзэ гупышхуэурэ зэхэщхьэхук ауэ зэхэт адыгэпащтыхьыдзэм къащыпыкъуэкіым, хъыбарыр къэзыіуэтэжхэм зэрыжаlэмкlэ, псышхуитІ къиуарэ зэхэлъэдэжу фіэкіа зэрыпщіэн щыіэтэкъым. Апхуэдэу уащхъуэдэмыщхъуэу къаlууэзыщымыгугъа адыгэдзэм Іэнкун ищІу игъэщтами, урысыдзэм псынщІэу зыкъищІэжащ. МафІэр лъэныкъуитІми къахэлъэлъу, лъыри псыежэх фІэкІа къызэрыпщыхъун щымыІэу зэпымыууэ хъуа щІэблэхэр ихъумэрт, адрейр иубгъуну зыхэт тепщэныгъэм щІэзэурт.

Хуарзэпэ зауэр къыщыхъуар 1841 ъэм гъатхэпэм и 20-рщ. Сыхьэтихым щіигъукіэ екіуэкіа зауэ гуащіэм ціыху куэд дыдэ хэкІуэдащ. Къанэ щІагъуэ щымыlэу адыгэ дзэзешэхэм я щхьэр халъхьащ абы. Абыхэм ящыщ куэдыр хы Фіыціэ Іуфэм Іута быдапіэхэр 1840 гъэм зэтезыкъутахэм яхэтат... Илъэс бжыгъэ куэдкіэ псэемыблэжу пащтыхьым езэуа дзэзешэхэм я цІэр къыщребжэкі ўэрэдым. Ахэр: Шэбан Хьэтыгъу, Хьэтыгъу Сэлымджэрий, Жэндар Хьэжы-Къэсей, Къэсей Мыхьэмэт, Даур ХьэпащІэ Нэф (нэ лъэныкъуэр фочышэм кърихуат), Щоджэн ТІэхьир Пакъэ, Дэгужьей Хьэджэл, Болэтокъуэ ЩэрэлІыкъўэ, Алъхъэсхэ Заурбэчрэ Уэсмэнрэ, Къанокъуэхэ Айтэчрэ Щхьэгъумрэ, Елбэздыкъуэ Индар Гъум, нэгъуэщІхэри. ИгъащІэкІэ мыкІуэдыжыну адыгэхэм ліыхъужьхэм я ціэхэр уэрэдкіэ ягъэлъэпіащ. Ауэ апхуэдэ дыдэу иумысахэри щыІэщ. Хуарзэпэ зауэм къэрабгъагъэ щызезыхьахэм ящыщщ Дэхъу Брэкъей, Тхьэищауэ Хьэжыр, Тъахъэдыгъу Хьэжыр, нэгъуэщІхэри.

Зауэм хэта ліыхъужьхэм псоми я ціэр нобэ утыку къитлъхьэну уэрэдым къыхэмыхуэми, лъэпкъкІэ зэрахьэу къекІуэкІа вариантхэм ущрохьэлІэ. Быныр щапхъэм зэрыщіапіыкі хэкіыпіэт а зы уэрэдым зэтегъэіукі зэмыліэужынгыуэ пщІы бжыгъэхэр зэриІэр. ЛІыхъужьхэм я нэхъыбэм я ціэр урыс тхылъхэм къы-хохуэ - Еджэбокъуэ Жэмбар, Хьэтхьэ-кіумэ Бэрокъуэ, Хьэпащіэ Бэрокъуэ, Къэбэрдейм щыщу а зауэм хэта Що-джэн Джырандыкъуэ, Урым Жанхъуэт сыма Апууала шытыкіар шыхьэт лей сымэ. Апхуэдэ шытыкІэр шыхьэт лей тохъуэ ІуэрыІуатэм ди деж къихьэса уэрэдыжьхэм пэжагъ ин зэрахэлъыр уэрэдым псалъэ хадзыркъым, жаla-

Хуарзэпэ зауэм и уэрэдыр даущ папщІзу адыгэхэм зыкъомрэ яІащ. Ар къыщыхадзэкіэ, хьэщіэщ ліыжьхэм ліыбэ мэжаджэм щыщ зы бзыгъэ яlыгъыу къызэфlэувэрти, едзыгъуиблыр зэпагъэувэхукіэ щыту жаіэрт. Уэрэдым и пшыналъэм укъызэриlэтым хуэдэуи, гущlэм нэсырти, лlыжь жьакlэхухэм я

нэпсыр яхуэмы эжьэу къежэхырт. Уэрэдым уи ц эр къыхэхуэныр пщ эшхуэт икіи щытхъушхуэт. А зауэм хэмыта пэтми, иужькіэ щыіа пщы зытіущым я ціэхэр къыхохуэ. Апхуэдэщ, псалъэм папщІэ, Къунчыкъуэ Мухьэмэдджэрий-рэ Айтэчыкъуэ Жанджэрийрэ я цІэхэр. ГъэщІэгъуэнращи, хамэ щІыналъэхэм къыщыхута ди нэхъыжьхэм мы уэрэдыр щыжаlэкlэ, а пщитым я цlэхэр къра-lуэртэкъым. Хэкурысхэм я вариантхэращ узыщрихьэл эр.

Ар зэрыхъуар хъыбаріуатэ лъэщ дыдэу щы а Къэзанш Пэдыс мыпхуэдэущ къызэри уэтэжыр. Хьэткъуэмрэ Къунчыкъуэ Мухьэмэдджэрийрэ зекІуэ щы-Іауэ къыздэкіуэжым, зэіущіащ. Пщитым я зэхуакум лъы дэльти, зэзэуащ. Мухьэмэдджэрийр Хьэткъуэм ІэщІэкІуэдащ. Мыр къыщыхъуар Хуарзэпэ зауэм иужькІэти, Къунчыкъуэм теухуауэ мы псалъэхэр уэрэдым халъхьащ:

Данэ джанэр нэпсым егъэф, Аслъэн шырыр банэм хофыхь, мы-

гъуэ, - жаlэу.

ИшхьэкІэ къызэрыщыхэдгъэщащи, Хуарзэпэ зауэм зэман кІыхькІэ зыхуагъэхьэзыращ. Зауэр щызэхашэнум ири-хьэлІэу Айтэчыкъуэ Жанджэрий Іуэху къылъыкъуэкlауэ жиlэри дэкlащ. Зауэр зэфІэкІауэ къыщигъэзэжым, и хьэ-щІэщым къихьэу щыта куэд зи имылъагъуххэ щыхъум, губжь хэлъу щ І эупщ Іащ, жаіэ. Зэупщіахэм зыри ябзыщіакъым зауэр къызэрымыкіуэу гуащіэу зэрыщытари, куэд дыдэм къызэрамыгъэ-зэжари жра!ащ. Зэхихым и губжьыр игъэ!эсэжащ, ищ!эу къэхъуами, имы-щ!эу !эщ!эк!ами хэт ищ!эн, «апхуэдэ Іуэхушхуэ щы Іэу сэ шхьэ хъыбар къызэвмыгъэщіарэ», - жиіауэ къаіуэтэж. Ар зэфіэкіри, тэлай дэкіауэ, Айтэчыкъуэр кхъуафэжьейм ису Лабэ бдзэжьей щещэ ліыжь гуэрым Іущіэри, я зэхуаку

Лыжьыр къайгъэ къыдэхъуащ. хъаджэу къыщэкlащ, Жанджэрийм къеуэри къиукlащ. Зи сэнаущыгъэр ахъшэкlэ зыщэ уэрэдус гуэрхэм ар дахэу зэрагъэзахуэри, уэрэдым халъ-

Хуарзэпэ гущэм уэ ущІохъуэпс, Лабапэ гущэм лъыпсыр щыбогъажэ, -Уэ АйтэчыкъуэкІэ фи Жанджэрийти, дыпхэкІыжащ, - жаІэри. Хуарзэпэ зауэм иужькІэ мы хъугъэ-

щІагъэр къызэрыхъуар езы псалъэхэм я зэкІэлъыгъэкІуэкІэм къеІуатэ.

Адыгэхэр акъыл зэхэдзэкІэ зэкъуэу-вэмэ, куэд дыдэ зэралъэкІынур Хуарзэпэ зауэм къигъэнэхуащ. Сыт хуэдиз хэщІыныгъэ лъэпкъым къримытами, абы хэтахэм я ліыхъужьыгъэр игъащІэкІэ мыкІуэдыжын щытхъуу къигъэ-

Хуарзэпэ уэрэдым вариант куэд дыдэ иlэщ. Махуэ бжыгъэкlэ зэпагъэум къыпадзэжурэ щыжаlэ щыlауэ къаlуэтэж. Щыгъуэ-щlэж махуэм ирихьэлlэу нэхэ убгъуауэ мы Іуэхугъуэм дызэрытепсэ-лъыхьынум къыхэкІыу, «Адыгэ псалъэ» газетым и щІэджыкІакІуэхэм я пашхьэ нобэ япэ дыдэу вариант нэхъ кіэщіхэм ящыщ зыр къэбэрдей адыгэбзэкІэ ты-

Е-ер, жи, Хьэткъуэ Дэгур епсыхыжащ, Мо бгы тІуащІэри къыдэгыз гущэурэ къашэж.

Уэ, Еджэрыкъуейхэм я гуащэнысэхэм Пыхьэурэ сэрейм къыщажыхь, сэрмыгъуэ.

Шуудзэм къахуэмыжыхь гущэр Шэхьид хьэдэу зэхэлъщ, сэрмыгъуэ, Мамгъуэтыкъуэм и кхъэми, гущэ, Шэхьид мафІэр къыдех. Шэхый мафіэр кыйдех. ПщІэгъуалэм дахэу зегъазэ, гущэ Хуарзэпэ зауэр зыублэр -ДауркІэ ХьэпащІэ Нэфщ, сэрмыгъуэ. ЛІы нэфхэр ефэ мэкіуэж, гущэ, Джэдуунэр жаlэри дагъапцlэ,

сэрмыгъуэ, Гумыщхьэ пцІанэм драшэ, гущэ. Шагъдиибэр щагъэпщ, сэрмыгъуэ, Уэркъ пщыгъабэр къранэ, гущэ, Уэ зи бэ къанэ мыгъуэр убыхщ. Убых къикІыр зауэм щопсых, гущэ, Убых къикІыр абдеж щогъых,

сэрмыгъуэ. Атэлгъэнхэр Іуащхьэшхуэщ, гущэ, Афицарышхуэхэр ирагъэлІых, сэрмыгъуэ.

Дыщэурэ, гущэ, нэрыплъэ дахэр Щэрэхъу бэтэгъэм щыбогъаплъэ

Си напіэр къэсіэту сыкъаплъэмэ, Джатэ ихар къысщхьэщытщ, Шу гупу сэ сызыхэтхэр, сэрмыгъуэ, Зэрыгъэлъэхъуурэ мэкІуэж, гущэ -Уа, иджы хуэдэхэм укІуэжыныр лІы напэ?

Зи хуэдэ къэмыхъуа лІыр, сэрмыгъуэ, Изыгужь гущэм къранэ: Феджэурэ фыкъамыщ амэ, гущэ, Фыкъэзыгъэщ Іа Тхьэр

къыфхуэарэзыщ, Къывэджэурэ къэвмыгъэзамэ,

сэрмыгъуэ, Мыжьыкъ ныуэжьхэм фахуэдэщ. Къэрабгъэ джанэр, сэрмыгъуэ, Лъахъэдыгъухэ я унэ щребз, Езыгухэ я унэ щред, ДэхъуБрэкъейгущэмикъыщыфлъэж. Брэкъейуэ хьэм къилъхуар Уа, къызэмыплъэкІыххэурэ мэкІуэж,

сэрмыгъуэ. Уа, зэрыгъэлъэхъуурэщ зэрыкІуэжыр, сэрмыгъуэ.

Уа, иджы хуэдэхэм укІуэжыныр

ліы напэ? Адыгэхэм я напэр трех. Дохъутей техыныр лІыгъэжьщ,

Нэгъуейм я лІыжьхэр пхъэракІуэкъым, Щапэ гущэм щызэрызохьэ. Къахыхьэр джатэкІэ ирелІых.

Шэсым дзыхь хуамыщі, Зи уардэ унэбжэр хуэзыщІыжар -ЩауэнащхъуэкІэ Шырыхъущ. ШІалэтхъэжыкъуэ Мэстафэ мыгъуэр Зэры-Бжьэдыгъуу удикъанщ, гущэ. Чэбэхъан мыгъуэм Лабэжьыр къегъагъ,

Уэ ин гущэурэ кърегъэгъых -Къанокъуэ гущэкІэ Щхьэгъум димыІэж.

Жэрыжьым лъахъэр къыщ едзэ, Зедз гущэри утыкум яфІохьэ -Чэчанокъуэкіэ фи Кіэмыргуейр ліыгъэжьти.

КІэмыргуейр щыдимыІэжым, Мэкъумэшым дыдэвгъэлажьэ Ди лэжьакІуэхэм дыщэр паупщІ, Ди щІасэхэм дарийр ягъэлажьэ -Мы лажьэр адыгэ псоми ди зэхуэдэ

Іуэхут.. ТАБЫЩ Мурат, «Адыгэ псальэ» газетым и щІэныгъэ обозреватель.

ІЖАТЭ УАПІЭ

Гъэру яІэрыхьа пщащэ тхьэІухудым, заІэщІиудри, мэзымкІэ иунэтІащ. Абы игъусэт зы щІалэщІи.

- Псынщізу! - жеіз дзэпщми, пхъэражэ якіэлъеутіыпщ. А тІури жэмэ, мыдрейхэри якІэлъыжэурэ – пщыхьэщхьэхуегъэзэкІ хъуащ.

НыбжышІитІым мэзым зыщІадзэ.

Бий гуп, я джатэр къиха хьэзыру, я ужьым кІэщІу итщ. ЩІалэмрэ хъыджэбзымрэ зэуэ къоувыіэ, быдэу зызэракъузылГэри, зыжьэу:

- Я дэ ди Тхьэ!..

Зи нэм къытрихьауэ жэхэм асыхьэтым «щІы-къы-къыкъ!..» макъ ин зэхах. Къызэтеувы врэ заплъыхьмэ - щ вли хъыджэбзи щыІэжтэкъым. Уафэм зыхуэзыхь жыг пкъыфІэхэм я лъэдий Іэпліакіуэхэр иджыри Іупщіу хыболъагъукі, ауэ я щхьэкіэ къомыр зэхэзэрыхьыжащи, зы фІыцІагъэ абрагъуэу я щхьэм къыщхьэщылъщ. НэгъуэщІ зыри щыІэтэкъым: зекІуи, зежи, ауэ хыф Іэдзауэ макъ пычахуэ гуэри...

ТІэщІэкІахэщ! - жеІэ зым, къэтэмакъауэ; и джатэри япэ къыІэрыхьа жыг лъэдийм хеупцІэ...

...Си пащхьэ дыдэм щекТуэкТым хуэдэу а псор си нэгу щІокІ.

Жыгыпкъым си щхьэр егъэщауэ сыщытти, сыlукlуэтыlуэрэ сеплъмэ - пэж дыдэу, тІууэ къежьэу, зыуэ зэхэкІэжа хуэдэт жыгыр. ЦІыхум и шхужьыщхьэр зыхуэзэнум и дежи джатэ уапІэр иджыри ІупщІу телът...

КЪЭЖЭР Хьэмид.

Зэпкърымыхауэ гъэжьа джэд

кІуэцІыр яшыу, шыгъу, шыбжий сыр, бжыныху уба щахуэурэ. Джэд щІыбым шыгъу фІэкІа щахуэркъым. ИтІанэ тебэм дагъэ иракІэри, къагъэплъ пщтырагъыр градус 200-м нэсыху, абы джэд шыуар халъхьэ и щіыбыр егъэзыхауэ. ЗэрагъэдзэкІыурэ тхъуэплъ дахэ хъуху дакъикъи 5-7-кІэ ягъа-

ANUIS MANUES

ИужькІэ джэдыр зэрилъу тебэр хьэкулъэм ирагъэувэри, дакъикъэ 25-рэ хуэдизкіэ ягъажьэ, зэзэмызэ зэрагъэдзэкІыурэ. Джэдылыр мыпшэрмэ, щагъажьэкІэ джэд шІыбым шатэ шахуэ, тхъуэплъ дахэ ищІын щхьэкІэ. Джэд жьар хьэкулъэм кърахыжри, хуеймэ зэрыпсоуэ е Іыхьэ-Іыхьэурэ упщІэтауэ Іэнэм

кхъуэ и гъусэу пщтыру яшх.

Халъхьэхэр (цІыхуитху Іыхьэ): джэд гъэкъэбзауэ

Джэд гъэкъэбзар псы щІыІэ- тралъхьэ. Тебэм къина да- 1100-рэ, сэхуран дагъэу - г 100, кІэ ятхьэщІ, хъыдан къабзэкІэ гъэри езы джэдым къыщІэ- бжынныху укъэбзауэ - г 30, ялъэщІыж, ягъэгъущ. Абы и жа псыри тракІэж. ПІастэ, щІа- джэдым щахуэ шатэу - г 50, шыгъуу, шыбжийуэ - узыхуейм хуэдиз.

КЪУБАТИЙ Борис.

Дыгъужьыр гъашхи пэт...

Псэ нэщіым зэшыр и щіасэш.

Псори зыщІэ дунейм теткъым, апхуэдэ ухуэзэмэ -Езым и пащхьэ уихьэжауэ

Си егъур нобэ згъэгуф Іэри псапэ къэсхьащ: си гуныкъуэгъуэр хуэсіуэтащ.

Дыгъужьыр гъашхи пэт, мэзымкіэ плъэнущ; ціыхур гъаси пэт, «уей-уей» жозыгъэ э псэукі эм хущі экъунущ.

Тхьэмыщкіэм зигъэтхьэмыщкіафэркъым, зыкъуэлъырщ ар зи хьэлыр; талант зиІэр и бгъэ теуІуэжыркъым, зэрымылъ пэ лъагэрщ абы хуэныкъуэр.

Узэрыахьмакъыр къыбгурыІуэжами абы къикІыр-КЪЫМ дяпэкІи апхуэдэу ущымытыну.

Уи лъэр здынэмысын уи гупсысэр бгъэлъатэмэ - кІуэдауэ бжы.

Ухиутэну, ціейнапейкіэ уигъэјуну щхьэусыгъуэ лъыхъуэм дежкІэ сытри фІэгъэнапіэщ.

ХЬЭТУ Пётр.

Бжьыхьэ

Сыту дахэ нобэ бжьыхьэр, Дыгъэм тхьэмпэхэр полыд. Пызщ ди жыгым пхъэщ -

хьэмыщхьэр. Кхъужь, ухуеймэ, къыпыуд... Уихьэм хадэм гур мэгуфіэ, Нэм илъагъур - берычэтщ. Дыгъэм нэкіум

зыкъыщехъуэ, Бжыхьэр нобэ хьэлэмэтщ...

Бзу цІыкіу!

Си деж къакіуэ, си бзу ціыкіу, Сэ уэстынщ щыкъун. Къыумыгъанэ уэ зыцІыкІу, СиІэщ узрикъун... Урикъуа нэужькіэ уэ Мамэ деж лъэтэж. Tlэкly сыкъэмэжэлlауэ Сэри сыщІохьэж...

ХЬЭЩЫКЪУЕЙ Олег.

Иджы сыт къэхъужар?

Я Іыхьлы гуэрым я хьэгъуэлІыгъуэм кlуэну ири-гъажьэурэ, анэм и къуэ Угъурлыжь еущий:

Чэф зыпщІу уи напэр зытумыхыж, си щалэ. Благъэхэри умыгъэукІытэ.

- Сыт абы щхьэкІэ сщІэн хуейр, ди анэ?

- ТІэкІу ухэфурэ, стэканыр гъэувыж, и кіэм нэс иумы-къуртіыкіыу.

['] Дауэ?! – къэуІэбжьащ Угъурлыжь, кърат джэщыр къабыл имыщІу. -Хьэнтхъупс сефэми ерыскъы гуэр сшхыми, щІэмычэу жыпІзу щытащ: «Уи насыпыр къыумынэу, пшхыр нэгъэс» жыпізу... Иджы сыт къэхъужар?..

ЛІЫГЪУР Чэрим.

Жылэр зэригъэІэпхъуар

Жэбагъы и цІыхухэр и гъусэу Аруанрэ Дыгъужьыкъуейрэ я зэхуакум къуэкІиишхуэ гуэрым щыпсэууэ щытащ. А зэманым цІыхур апхуэдизу Іэмыкіуэлъэмыкіуэу, гугъу ехьу псэурти, фызхэр абы . Дыгъужьыкъуей икІыурэ кІуэрти, Шэрэдж псы кърахырт, пхъэхькІэ.

Махуэ гуэрым Жэбагъы Іуэху иІэу Дыгъужьыкъуей кІуэрт, шууэ. Дыгъужьыкъуей бжьэпэм щытехьэм, къуэкІийм фызитІым пхъэхькІэ псы къыдахри къыдэкІыжауэ, нэгъуэщІ фызитІи псыхьэ кІуэрти, зэрихьэлІэри, зэбгъэдэувауэ, пхъэхьри я дамэм зэрытелъу псалъэу, Жэбагъыр яблэкІащ. Къуажэм дыхьащ. И Іуэху зэфіэкіри къигъэзэжауэ, фызхэр псазэхэту кърихьэлІэжаш.

Жэбагъы мурад ищІащ: «Ди цІыхубзхэм мыпхуэдиз бэлыхь ятелъу мыр псэупІэ тхуэхъункъым!» Абдежым къуажэр игъэІэпхъуэри, Дыгъужьыкъуейм я къуажэкІэм пигъэтІысхьащ, КъэзанокъуейкІэ еджэу. А цІэр ямыгъэкІуэдауэ, ноби а къуажэкІэ хьэблэм апхуэдэу йоджэ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым парт унафэщІ нэхъыщхьэу

ЕкІуэкІыу: 2. ... вауэ зи щыпавэ. 5. Уэлбанэм, дыгъэ гуащІэм ущызыхъумэ. 7. Мэлыц щабэ. Е ... бостей. **9**. Аргъуей зэз, ... кхъуей. **10**. Зи кур нэщі, купщі́э зэрымылъ. 11. Нанэм мэлыл ... игъэжьащ. Бдзэжьей лІэужьыгъуэ. **19**. Бжейм и дэ, яшх. **20**. Хэзауэшхуэм и зэманым

25

ПтІашэ и джэду ирисхьащ

Птіашэ и щхьэгъусэм джэд лыбжьэ ищіу я гъунэгъур къыщІыхьащ. КъыщІыхьам джэдым щыщ иригъэшхыну ПтІашэ хуейтэкъыми, ар къыпимыхыжыну и щхьэгъусэм нащхьэ хуи-щащ. Фызри и лым фіэліыкіри, къыщіыхьар щысыху шыуаным и гугъу ищ акъым. Гъунэгъури Іуэхуншэти, уэршэрурэ жэщыр хэкІуэтэху щысащ. Ар щыщІэкІыжым:

Иджы дышхэнщ! - жаlэу шыуаныр къы-трахыжым джэд лыбжьэр фlамыщI шытрахыжым фіамыщі ихъухьат.

Псалъэзэблэдз гъэлъадэу бжыми Іэ гъуанэ. 3.

щыта ... Зубер. 21. Зеиншэ. 23. Бэзэрыр ... щапіэщ. 24. Егъэлеяуэ нэпсей. 25. Языныкъуэ пхъэщхьэмыщхьэхэм я кум илъщ.

Къехыу: 1. Дамэкъуэ ира-

Шы къэпщІэнтІам къыщхьэщех. 4. Ухэныпэ ... лъэпхъуэмбыщІэ. 6. Лъэпщ и зы Іэмэпсымэ. 8. нэужьым нартыху хьэсэр къызэщІэрыуащ. 12. ... лъа-гъуэ зэхуаІэщ. 13. Пщы зэрыхьэ ... мэхъу. 15. Совет зэманым зекІуэу щыта ахъшэ жьгъей. 16. Тхылъым и «джанэ». 17. Іэпслъэпсым щыщ. 18. Адыгэ шхын гъур, джэдыкІэрыпщ. 22. Социалист Лэжьыгъэм и ЛІыхъужь ... Нарзан.

Зэхэзылъхьар Мыз Ахьмэдщ.

Дыгъэгъазэм и 11-м ди газетым тета псалъэзэблэдзым и жэуапхэр: **ЕкІуэкІыу**: **3**. Ажэгъафэ. **4**. Данэпс. 6. Пхъащхьэ. 8. Лъэгудыгъуэ. 9. БлыгущІэт. 11. Мэзджэд. 12. БгъуэщІэс. 13. Нэрыбгэ.

Къехыу: 1. Санэплъ. 2. Къэрабэ. 5. Адэжынэ. 7. Хьэгулывэ. 9. Бэджэнд. 10. Тхьэлъэlу.

Упсэумэ, сэ схуэдэ ухъунщ, улІэмэ, мыбы хуэдэ ухъунщ!

ЛІыжь набгъэр здэкІуэм шы щхьэ къупщхьэм игъэлъэпэрапэри джэлащ. Лыжьым зыгъэлъэпэрэпа къупщхьэжьыр къищтауэ зэпиІэбыхьырт. Лімжьыр зэрылъэпэрэпар щіалэжь гуэрым илъагъури:

. Къэпщтамкіэ сыздэгъэгуашэ, тхьэмадэ! – жиІащ щІэнакІэу.

- Укъысщіэмынакіэ, щіалэ! Упсэумэ, сэ схуэдэ ухъунщ, уліэмэ, мыбы хуэдэ ухъунщ! – жиіэри, шы шхьэ къупшхьэр лъэныкъуэкіэ Іуидзащ.

Хъыбар гуапэ

Спорт

Усакічэ ціэрыічэм и щіыхькіэ

Къэрэшей-Шэрджэс Республикэм хыхьэ Хьэбэз къчажэм Щэнхабзэмкіэ и унэм щекіуэкіащ «Бемырзэ къеджэныгъэхэр-2021» япэ щіэныгъэ-практикэ конференцыр. Ар щытащ УФ-м и ТхакІуэхэм я зэгухьэныгъэм хэта, КъШР-м щіыхь зиіэ и егъэджакіуэ икіи и ціыхубэ усакІуэ, Къандур Мухьэдин и дунейпсо саугъэтыр зыхуагъэфэща Бемырзэ Мухьэдин и фэеплъу.

КъШР-м Лъэпкъ ІуэхухэмкІэ, цІыхубэ коммуникацэхэмрэ печатымкІэ и министерствэм и народа» жылагъуэ зэгухьэнынэlэм шlэту ирагъэкlуэкlа гъэм, Хьэбэз район админи-

зэхыхьэ щхьэпэр къызэригъэпэщащ «Адыгэ Хасэ - Черкесский Парламент по защите прав и интересов черкесского

страцэр и дэІэпыкъуэгъуу.

Зэхыхьэм зэпэ эщ э хэтащ КъШР-м Гуманитар къэхутэныгъэхэмкІэ и институтым, Черкесск къалэм егъэджэныгъэмкІэ и къудамэм, Хьэбэз, АдыгэХьэблэ районхэм я библиоегъэджэныгъэмрэ щэнхабзэмкІэ я къудамэхэм я Къэбэрдейлэжьакіуэхэр, Балъкъэр, Адыгэ, Абхъаз республикэхэм, Тыркум щыщ щІэныгъэлІхэмрэ егъэджакІуэ-

ЗэІущІэм щытепсэлъыхьащ адыгэбзэмрэ литературэмрэ, анэдэлъхубзэхэр, ІуэрыІуатэр хъумэным теухуа я еплъыкІэхэмрэ Іэмалхэмрэ, лъэпкъхэм я щэнхабзэ-тхыдэ хъугъуэфІыгъуэхэр мыгъэкІуэдыжыным и ІуэхукІэ библиотекэхэм я мыхьэнэм.

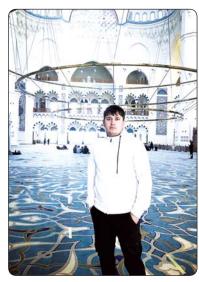
Конференцым саугъэтхэмкІэ щагъэлъэпІащ абы и пэ къихуэу социальнэ сайтхэм адыгэбзэмрэ литературэмрэ теухуауэ еджакіуэхэм папщіэ щрагъэкІуэкІа зэпеуэм къыхэжанык ахэр, лэжьыгъэ нэхъыф І зыгъэхьэзырахэр. Абы ныбжьыщІи 150-м щІигъу хэтащ.

Зэхыхьэм къыщащта унафэхэм къыдэкІуэу, Бемырзэхэ я унагъуэм къыщыхалъхьащ Бемырзэ Мухьэдин и цІэр зезыхьэ «Усэнэ» клубыр адыгэ усакіуэ, тхакіуэ ныбжьыщіэхэм къыхузэрагъэпэщыну. Зэхуэсым щаубзыхуащ дяпэкІэ ар илъэсым тІзу ирагъэкІуэкІыну.

Бемырзэ Мухьэдин и гъащІэр триухуащ адыгэбзэмрэ литературэмрэ джыным, къэхутэныгъэхэр егъэкlуэкlыным, щІэблэм зегъэужьыным къыщагъэщхьэпэну лэжьыгъэ зыбжанэ къыдигъэкІащ. Апхуэдэу пэщІэдзэ классхэм я еджакІуэхэм я дерсхэр адыгэбзэкІэ егъэкІуэкІыным теухуа япэ къэпщытэныгъэм ехьэлІа Іуэху бгъэдыхьэкІэр къыхилъхьауэ щытащ.

ТЕКІУЖЬ Заретэ.

Гъубж БетІал Урысейм и командэ къыхэхар хуагъэфащэ

Къэбэрдей-Балъкъэрым Пауэрлифтингымкіэ, мас-рестлингымрэ сумомкІэ и федерацэм и президент Гъубж Бетіал Урысей Федерацэм и командэ къыхэхам и етіуанэ гупым и тренеру ягъзуващ.

БЕТІАЛ 1992 гъэм бадзэуэгъуэм и 13-м Налшык къалэм къыщалъхуащ. 2009 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэрым и къалащхьэм дэт курыт еджапІэ №30-р къиухащ. Школым щыщІэс илъэсхэм Іэпщэрызауэмкіэ, футболымкіэ, нэхъ иужьы-ІуэкІэ пауэрлифтингымкІэ зигъасэу щытащ. Курыт еджапІэ нэужьым УФ-м и МВД-м и еджапІэ нэхъыщхьэм и юридическэ факультетым щіэтіысхьащ. 2016 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым физическэ щэнхабзэмрэ спортымкІэ и факультетым и магистратурэр къиухащ.

Гъубжым и тренер лэжьыгъэм щІидзащ пауэрлифтингымкІэ япэ мастер зэхьэзэхуэм щытекІуа нэужь. БетІал и япэ гъэсэну щытащ и къуэш нэ-хъыщІэ Гъубж Іэдэм. Илъэс 15-м иту ар пауэрлифтингымкІэ ныбжьыщ Іэхэм я дуней псо чемпион хъуащ икІи «спортым и мастер» ціэр къыфіащащ.

2010 гъэм къыщыщІэдзауэ Гъубж Бетlал «Элита» класс зиІэ 1 спортсмен, Спортым щІыхь зиІэ и мастеру 1, дунейпсо класс зиІэ спортым и мастеру 6, спортым и мастеру 38-рэ, спортым и мастерым и кандидату 42-рэ игъэхьэзыращ.

2020 гъэм Гъубжым и нэІэ щІэту япэ дыдэу къызэрагъэпэщащ Къэбэрдей-Балъкъэрым сумомкіэ и командэ къыхэхар икІи Урысей Федерацэм и чемпионатым хэтащ.

Гъубж БетІал Къэбэрдей-Балъкъэрым пауэрлифтингыммас-рестлингырэ сумомкіз и федерацэм и япэ прези-

2020 гъэм фокlадэм и 30-м Урысей Федерацэм спортымкІэ и министр Матыцин Олег и унафэкІэ Гъубжым къыхуагъэфэщащ мас-рестлингымкІэ «Урысейпсо категорие зиІэ судья» дамыгъэр. 2021 гъэм и мазаем БетІал къратащ «мас-рестлингымкІэ категорие нэхъыщхьэ зиІэ тренер» цІэ лъапІэр.

2021 гъэм и дыгъэгъазэм къыщыщІэдзауэ Гъубж БетІал мас-рестлингымкІэ Федерацэм и етІуанэ командэ къыхэхам и тренер нэхъыщ-

ЖЫЛАСЭ Замир.

«Шэрджэс» гупыр ягъэлъапіэ

Железноводск къалэм ЩэнхабзэмкІэ и унэм ще-«Национальная премия имени Айседоры Дункан» V дунейпсо зэпеуэр. Ар къызэрагъэпэщащ иджырей къафэм хэлъхьэныгъэшхуэ хуэзыща къэфакіуэ ціэрыіуэм и щіыхькІэ. Саугъэт нэхъыщхьэмрэ япэ увыпічтірэ абы къыщихьащ ціыхубэ къафэхэмкіэ «Шэрджэс» ансамблым (художественнэ унафэщіыр БжьыхьэлІ Замирщ).

Къалэ-зыгъэпсэхупІэм щекіуэкіа зэпеуэм зи зэфіэкі щызыгъэлъэгъуа къэфакіуэ гупхэм я нэхъыф у къалъыта гупищым - саугъэт нэхъыщ-хьэр, япэ увып эр 11-м къыщахьащ, етІуанэр – 2-м зэдагуэ-

Зэхыхьэм и гран-прир «Шэрджэс» ансамблым къыхуэзыхьар «Псынэм деж» къафэрщ. Апхуэдэу япэ увыпІитІри а гупым и щІалэхэмрэ пщащэхэмрэ къыхуагъэфэщащ лъапэрисэмрэ абхъаз къафэмрэ папщіэ.

Кавказ лъэпкъхэм я къафэхэмкІэ мыгъэрей Урысей чемпионатым и саугъэт нэхъыщхьэри зи Іэрылъхьэ къэфакІуэ гупым мы илъэсыр зэрахуэугъурлар нэрылъагъущ!

БЖЬЫХЬЭЛІ Розэ.

Редактор нэхъыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

ДИ ХЭЩІАПІЭР 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и цэр зезыхьэ уэ-рам, 5, ебгъуанэ - епщІанэ къатхэр.

«Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ. 357600, Ставрополь край, ЕсэнтІыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер ІэнатІэм щагъэхьэзыращ. Газетым Іэ щытрадзар сыхьэт 18.00-рщ.

Индексыр П 5894 Тираж 1.857 Заказ №2828